

ONDERWIJS EN TOPSPORT

**Hoe ondersteunen de Vlaamse topsportscholen de volledige ontplooiing van
getalenteerde sporters?**

COLOFON

Samenstelling
Onderwijsinspectie

Verantwoordelijke uitgever
Lieven Viaene, inspecteur-generaal
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

Wettelijk depot
D/2023/3241/049

Copyright
© Niets uit deze publicatie mag worden gekopieerd
of op een andere wijze worden verspreid zonder bronvermelding.

Inhoud

1. Aanleiding en doel van het thematisch onderzoek	5
2. Centrale onderzoeksvraag en deelonderzoeksvragen	7
3. Methodologie	8
3.1 Dataverzameling	8
3.2 Instrumenten in functie van de dataverzameling	10
3.2.1 Onlinebevragingen	10
3.2.2 Datawijzer topsport	10
3.3 Onderzoeksacties per topsportschool	11
3.3.1 Vooronderzoek	11
3.3.2 Plaatsbezoek	11
4. Terreinschets	13
4.1 Regelgevend kader	13
4.1.1 Historiek	13
4.1.2 Studietoeraanbod voor topsporters binnen de topsportscholen	14
4.1.3 Topsportstatuten, pakket uren-leraar en gewettigde afwezigheden	14
4.1.4 Topsportschoolcoördinatoren	16
4.1.5 Engagements in het algemeen topsportconvenant	17
4.2 Terreinschets op basis van de datawijzer topsport	17
4.2.1 Inschrijvingen	17
4.2.2 Nationaliteiten	21
4.2.3 Gelijke onderwijskansen	21
4.2.4 Schoolse vordering	22
4.2.5 IAC	22
4.2.6 Uitschrijvingen	22
4.2.7 Afwezigheden	23
4.3 Terreinschets op basis van de onlinebevragingen	23
4.3.1 De steekproef	23
4.3.2 Profiel van de ouders en leerlingen	24
4.3.3 Profiel en werkcontext van de topsporttrainers	25
4.3.4 Globale vaststellingen van de onlinebevragingen	25
4.4 Topsportscholen: een divers landschap	26
4.4.1 Het profiel van de moederschool	26
4.4.2 Het profiel van de topsportschool	26
4.4.3 De internaten	27
4.4.4 De unisportfederaties en sportdisciplines	27
4.4.5 Het profiel van de topsportleerlingen	27
5. Vaststellingen per deelonderzoeksvraag	30
5.1 Deelonderzoeksvraag 1: In welke mate ontwikkelen topsportscholen hun kwaliteit vanuit een gedragen visie die een vertaling krijgt in de onderwijsleerpraktijk van getalenteerde sporters?	30
5.1.1 Visieontwikkeling	30
5.1.2 Visie en de onderwijsregelgeving en convenanten	31
5.1.3 Gedragenheid van de visie	32
5.2 Deelonderzoeksvraag 2: In welke mate voeren topsportscholen een beleid dat gericht is op de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters?	33
5.2.1 Organisatiemodellen van de topsportscholen	33
5.2.2 Aansturing van de organisatie van de topsportscholen	34
5.2.3 Participatief en responsief karakter van de topsportscholen	35
5.2.4 Samenhangend en doelgericht karakter van het beleid	36

5.2.5	Het onderwijskundig beleid binnen de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat	37
5.3	Deelonderzoeksvraag 3: In welke mate evalueren topsportscholen hun werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit resultaten en effecten bij getalenteerde sporters?	39
5.3.1	Relevantie voor de klaspraktijk.....	39
5.3.2	Betrouwbare en cyclische evaluatie	40
5.4	Deelonderzoeksvraag 4: In welke mate slagen topsportscholen erin een onderwijsleerpraktijk uit te werken die de getalenteerde sporters maximaal ondersteunt op studievlak?	41
5.4.1	Passend, activerend en samenhangend onderwijsaanbod	41
5.4.2	Feedback.....	43
5.5	Deelonderzoeksvraag 5: In welke mate bieden topsportscholen begeleiding aan de getalenteerde sporters op het vlak van leren en studeren, schoolloopbaan en welbevinden?	44
5.5.1	Beeldvorming in functie van leren en studeren	44
5.5.2	Brede basiszorg op vlak van leren en studeren	45
5.5.3	Onderwijsloopbaan.....	47
5.6	Deelonderzoeksvraag 6: In welke mate bereiken topsportscholen de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep getalenteerde sporters?	48
5.7	Conclusie: In welke mate ondersteunen topsportscholen de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters?	49
6	Aanbevelingen	52
6.1	Optimaliseer de samenwerking binnen de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat	52
6.2	Geef het beleid van scholen, unisportfederaties en internaten nog meer vorm vanuit de specificiteit van de topsportleerlingen.....	52
6.3	Optimaliseer het functioneren van de topsportscholen en hun partners door het kader (regelgeving en convenanten) verder te ontwikkelen.....	53
6.4	Versterk de ondersteuning van de topsportscholen	54
6.5	Implementeer de algemene ontwikkelingen binnen het secundair onderwijs in de werking van de topsportscholen	54
3	Lijst met tabellen en figuren.....	56
1.1	Lijst met tabellen.....	56
1.2	Lijst met figuren	56
4	Bijlagen	57
4.1	Bijlage 1: Bevragingen voor topsportleerlingen, ouders en topsporttrainers	57
4.1.1	Bevraging voor topsportleerlingen	57
4.1.2	Bevraging voor ouders.....	61
4.1.3	Bevraging voor topsporttrainers.....	64
4.2	Bijlage 2: Voorbeeld van een weekplanning	70
4.3	Bijlage 3: Lijst met te bezorgen informatie	74
3.1	Bijlage 4: Belangrijkste mijlpalen in de evolutie van de topsportscholen.....	76

1. Aanleiding en doel van het thematisch onderzoek

Topsporters inspireren. Hun prestaties doen supportersharten sneller slaan, zetten mensen aan om zelf te sporten en om zich in te zetten in lokale sportclubs. Op het moment dat topsporters in de schijnwerpers komen te staan, hebben ze echter al een lange weg afgelegd. Een weg om hun talent te ontwikkelen en te polijsten, om te leren omgaan met druk, om hun lichaam te leren kennen, maar ook om wereldwijd te worden en een schoolse opleiding te volgen.

Vlaanderen voert een topsportbeleid met aandacht voor dat groeiproces. In 1998 vonden de ministers van sport en onderwijs, de onderwijsverstrekkers en de sportwereld elkaar in hun engagement om topsportscholen uit te bouwen. In deze scholen kunnen getalenteerde jongeren een volwaardige opleiding in het secundair onderwijs volgen die hen toelaat om de onderwijstijd af te stemmen op hun intensieve trainingsarbeid en stage- en wedstrijdkalender. De topsportscholen zijn ingebed in bestaande secundaire scholen die studierichtingen met een topsportcomponent aanbieden op alle onderwijsniveaus in de tweede en derde graad, met ook in de eerste graad A-stroom ruimte voor topsport.

Ondertussen zijn de topsportscholen in september 2022 hun 24ste schooljaar ingegaan. Zeven topsportscholen werken samen met dertien unisportfederaties en bieden onderwijs aan 552 topsportleerlingen. Ze krijgen daarvoor een aangepast pakket uren-leraar en extra ondersteuning, onder meer via de betrekking van een topsportschoolcoördinator. De Vlaamse overheid toonde in 2006 ook haar engagement door specifieke eindtermen topsport te formuleren voor het algemeen secundair onderwijs (aso) en technisch secundair onderwijs (tso), op basis waarvan de onderwijsverstrekkers leerplannen uitgewerkt hebben.

Van bij de start in 1998 is er aandacht voor de kwaliteitscontrole van de topsportscholen. Sport Vlaanderen evalueert het sportieve luik van de topsportscholen om de zes jaar, met de focus op een kwantitatieve analyse van de data die de betrokken unisportfederaties aanleveren.

Daarnaast neemt de onderwijsinspectie vanuit haar missie haar rol op om de kwaliteit en de kwaliteitsontwikkeling van het onderwijs van de topsportscholen te beoordelen en te stimuleren. Ze deed dat onder meer in 2011, met een rapport over de kwaliteit van de schoolse vorming in de topsportscholen. Daarin nam ze ook aanbevelingen op voor het beleid en voor de topsportscholen, met speciale aandacht voor het terugdringen van de versnippering in het onderwijs- en sportaanbod, het versterken van de didactiek in de topsportscholen en het uitdiepen van de samenwerking binnen de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat.

Sinds 2011 kwamen de topsportrichtingen niet meer expliciet aan bod tijdens het toezicht door de onderwijsinspectie. Daarom achtte de onderwijsinspectie het opportuun om, tien jaar na het eerste rapport, opnieuw te kiezen voor een thema-onderzoek dat alle topsportscholen omvat. Dat biedt het voordeel dat we kunnen focussen op de specifieke topsportcontext en de wisselwerking met de algemene vorming, wat in een reguliere doorlichting minder evident is. Op die manier kunnen we nagaan of ook deze leerlingen kwaliteitsvol onderwijs genieten. We willen hiermee de topsportscholen ondersteunen en tegelijk breed onderbouwde (beleids)aanbevelingen formuleren. Dat initiatief sluit aan bij de beleidsnota Sport (2019-2024) die de ambitie formuleert om de topsportwerking verder te blijven uitbouwen en maximaal in te zetten op een Vlaams topsportbeleid.

De onderwijsinspectie bezocht in de eerste helft van 2022 de zeven topsportscholen vanuit de centrale onderzoeksvraag in welke mate ze de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters ondersteunen.

In dit rapport duiden we in hoofdstuk 2 de centrale onderzoeksvraag en de deelonderzoeksvragen. Vervolgens lichten we in hoofdstuk 3 de methodologie van dit onderzoek toe. In hoofdstuk 4 geven we een terreinschets van het topsportonderwijs in Vlaanderen aan de hand van de regelgeving, de datawijzer Topsport en de onlinebevragingen van topsportleerlingen, hun ouders en topsporttrainers. Daarna bespreken we in hoofdstuk 5 onze bevindingen op basis van de plaatsbezoeken. Dat is een uitgebreid luik waarin we aan de hand van de zes deelonderzoeksvragen een antwoord formuleren op de centrale onderzoeksvraag. Tot slot formuleren we in hoofdstuk 6 een aantal aanbevelingen.

2. Centrale onderzoeksvraag en deelonderzoeksvragen

In welke mate ondersteunen topsportscholen de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters?
Om die vraag te kunnen beantwoorden, formuleerden we zes deelonderzoeksvragen.

1. In welke mate ontwikkelen topsportscholen hun kwaliteit vanuit een gedragen visie die een vertaling krijgt in de onderwijsleerpraktijk van getalenteerde sporters?
2. In welke mate voeren topsportscholen een beleid dat gericht is op de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters?
3. In welke mate evalueren topsportscholen hun werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de getalenteerde sporters?
4. In welke mate slagen topsportscholen erin een onderwijsleerpraktijk uit te werken die de getalenteerde sporters maximaal ondersteunt op studievlak?
5. In welke mate bieden topsportscholen begeleiding op het vlak van leren en studeren, schoolloopbaan en welbevinden aan de getalenteerde sporters?
6. In welke mate bereiken topsportscholen de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep getalenteerde sporters?

3. Methodologie

Een team van onderwijsinspecteurs voerde het onderzoek uit in de zeven topsportscholen in de studierichtingen met een topsportcomponent in de tweede en derde graad. De eerste graad werd vanwege de uitrol van de modernisering secundair onderwijs buiten beschouwing gelaten. Zowel de algemene vorming als de topsportcomponent maakten deel uit van het onderzoek. De grootte en samenstelling van het inspectieteam (drie tot vijf inspecteurs) varieerden in functie van de grootte en het profiel van de pool topsport van de topsportscholen.

3.1 Dataverzameling

Om de zes deelonderzoeksvragen te beantwoorden baseerde het onderzoeksteam zich op de onderstaande kwaliteitsverwachtingen uit het referentiekader voor onderwijskwaliteit (OK).

Zes deelonderzoeksvragen	Kwaliteitsverwachtingen uit het OK
1. In welke mate ontwikkelen topsportscholen hun kwaliteit vanuit een gedragen visie die een vertaling krijgt in de onderwijsleerpraktijk van getalenteerde sporters?	K1: De topsportschool ontwikkelt haar kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijsleerpraktijk. BL1: De topsportschool ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar (ped)agogisch project.
2. In welke mate voeren topsportscholen een beleid dat gericht is op de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters?	BL2: De topsportschool geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur. BL5: De topsportschool bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen. BL7: De topsportschool ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.
3. In welke mate evalueren topsportscholen hun werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij de getalenteerde sporters?	K2: De topsportschool evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij lerenden.
4. In welke mate slagen topsportscholen erin een onderwijsleerpraktijk uit te werken die de getalenteerde sporters maximaal ondersteunt op studievlak?	V3: De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen. V4: Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.
5. In welke mate bieden topsportscholen begeleiding op het vlak van leren en studeren,	B2: Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en

schoolloopbaan en welbevinden aan de getalenteerde sporters?	sociaal functioneren en als preventieve gezondheidszorg.
6. In welke mate bereiken topsportscholen de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep getalenteerde sporters?	<p>O2: Het schoolteam evalueert op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van de doelen.</p> <p>R1: De topsportschool bereikt de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep van lerenden.</p>

Tabel 1: Koppeling van de kwaliteitsverwachtingen uit het OK aan de zes deelonderzoeksvragen.

De dataverzameling binnen dit onderzoek is gestoeld op de hierboven geformuleerde kwaliteitsverwachtingen uit het OK. De onderwijsleerpraktijk werd steekproefsgewijs onderzocht aan de hand van een relevante selectie van vakken. Aanvullend werd naast het OK ook het globaal topsportconvenant¹ als referentie voor de dataverzameling gebruikt. Daarmee belicht het onderzoek de specifieke context van de sporters binnen de topsportscholen. Zo besteden we doorheen het onderzoek expliciet aandacht aan de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat. Daarnaast komen de volgende aspecten aan bod: de rol van de topsportschoolcoördinator, de verminderde aanwezigheidsplicht van topsportleerlingen, het samenzetten van klasgroepen, de reductie van de curriculumtijd, de schoolorganisatie, wederzijdse rechten en plichten van de betrokken unisportfederatie(s) en de topsportschool in hun bijzondere topsportconvenant(en), het beschikken over een stuurgroep voor de pool topsport en het benutten van specifieke omkaderingsnormen voor topsportleerlingen.

Per topsportschool werd gebruik gemaakt van eenzelfde digitaal registratiedocument waarin het onderzoeksteam alle schoolspecifieke informatie en vaststellingen per school noteerde. Het onderzoeksprincipe van de triangulatie werd maximaal toegepast door gebruik te maken van verschillende bronnen zoals data van het Departement Onderwijs en Vorming, ontsloten via de datawijzer van de onderwijsinspectie, onlinebevragingen, documentenanalyse, (les)observaties en gesprekken met teamleden van de scholen, de federaties en de internaten. In het registratiedocument van elke individuele school werd dit geoperationaliseerd doordat de onderzoekers hun individuele vaststellingen uit verschillende informatiebronnen in het gezamenlijk document noteerden. Zo werden voor eenzelfde aspect van het onderzoek vaststellingen die voortkwamen uit verschillende bronnen of onderzoeksdaden naast elkaar genoteerd. Het registratiedocument werd online bijgehouden waardoor de onderzoekers steeds een actueel zicht hadden op het geheel van de vaststellingen van het onderzoeksteam. Deze aanpak faciliteerde een gelijkgerichte dataverzameling over de verschillende scholen heen.

De dataverzameling resulteerde op het einde van de plaatsbezoeken in zeven vergelijkbare registratiedocumenten die alle kwalitatieve en kwantitatieve data bevatten.

Naast schoolspecifieke informatie hielden de onderwijsinspecteurs ook globale reflecties en overkoepelende vaststellingen bij die tot stand kwamen tijdens interne overlegmomenten. Ze registreerden ze in een gezamenlijk reflectiedocument over de scholen heen. De synthese van de zeven registratiedocumenten en het gezamenlijk reflectiedocument vormden samen met de globale

¹ Referentie: https://kics.sport.vlaanderen/topsport/Documents/190601_Globaal_Topsportconvenant.pdf

analyse van de online bevestigingen de vertrekbasis voor het beantwoorden van de deelonderzoeksvragen en dus ook de centrale onderzoeksvraag (zie deel 5).

3.2 Instrumenten in functie van de dataverzameling

3.2.1 Onlinebevestigingen

Er werden drie onlinebevestigingen voorgelegd aan respectievelijk leerlingen, ouders en topsporttrainers van de topsportscholen (zie bijlage 1). Vermits er uitgebreide en diepgaande gesprekken met leraren gepland waren, was er voor hen geen onlinebevestiging. De bevestigingen gaven ons voorafgaandelijk aan de plaatsbezoeken een beeld van de percepties van de respondenten over de werking van de topsportschool en de internaten. De volgende rubrieken kwamen in de onlinebevestigingen aan bod:

- het onderwijs (algemene vorming en topsportcomponent)
- de ondersteuning en begeleiding van topsportleerlingen (bijv. tijdens afwezigheden)
- het internaat.

De vragen voor de topsporttrainers werden in samenspraak met Sport Vlaanderen ontwikkeld.

De bevestigingen bestonden uit stellingen die een antwoord vereisen op een vierpunts-Likertschaal (helemaal akkoord – akkoord – niet akkoord – helemaal niet akkoord of ja – eerder wel – eerder niet – neen of ‘niet van toepassing’). De vragen werden steeds gecombineerd met open tekstvakken voor een mogelijke toelichting. Ook op het einde van de onlinebevestiging was er een open tekstvak voor commentaar of toelichting die nog niet aan bod kwam. Het beantwoorden van de bevestiging nam ongeveer 20 minuten in beslag.

De topsportscholen stonden zelf in voor de afname. Voorafgaand aan de plaatsbezoeken kregen de scholen de linken naar de drie bevestigingen. Er werd hen gevraagd om de respectieve linken te bezorgen aan de leerlingen van de tweede en derde graad, aan de ouders en aan alle topsporttrainers van de eigen topsportschool. De respondenten kregen twee weken tijd om de bevestigingen online in te vullen. Ouders met meerdere kinderen in dezelfde topsportschool, konden de vragenlijst slechts voor één kind invullen. Tijdens het plaatsbezoek kreeg elke topsportschool een samenvattend rapport met de geanonimiseerde resultaten van de eigen school zonder de antwoorden op de open vragen, dit om de anonimiteit te kunnen garanderen.

3.2.2 Datawijzer topsport

Om te kunnen inzoomen op de groep topsportleerlingen ontwikkelde de onderwijsinspectie een specifieke datawijzer met de volgende rubrieken en onderliggende parameters:

Context – Input

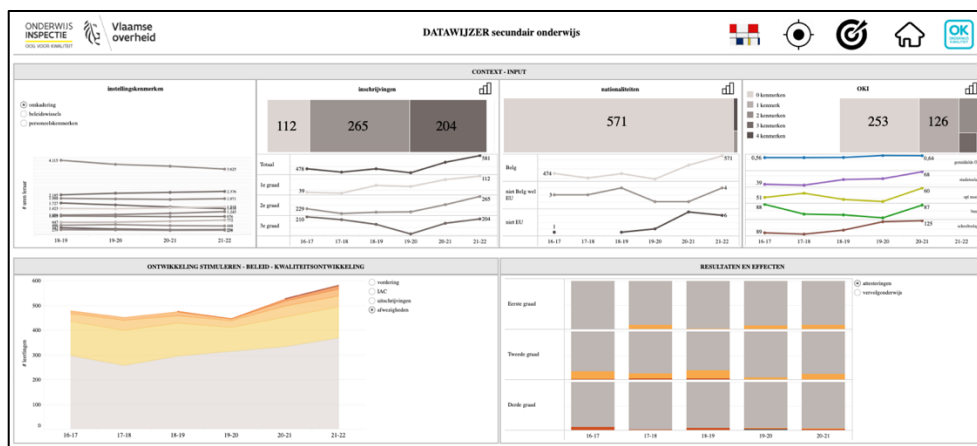
- Instellingskenmerken
  - o Omkadering
- Aantal inschrijvingen
- Nationaliteiten
- Onderwijs kansarmoede-indicator (OKI)

Ontwikkeling stimuleren – beleid – kwaliteitsontwikkeling

- Schoolse vordering
- Individuele aangepaste trajecten (IAC)
- Uitschrijvingen
- Afwezigheden

Resultaten en effecten

- Attesteringen
- Vervolgonderwijs deelname en studiesucces (data nog niet beschikbaar op het ogenblik van het onderzoek)

Figuur 1: Dashboard van de datawijzer topsport Onderwijsinspectie, 2022.

De datawijzer bevat de data van alle leerlingen van de zeven topsportscholen van de voorbije vijf schooljaren. De tool biedt de mogelijkheid om ook voor elke topsportschool apart de evoluties van de parameters tijdens de periode 2016-2022 in beeld te brengen.

3.3 Onderzoeksacties per topsportschool

3.3.1 Vooronderzoek

Voor elke topsportschool was er in de loop van de week vóór het eigenlijke plaatsbezoek een deskanalyse. Het doel was om een objectief zicht te krijgen op mogelijke context- en inputfactoren en opvallende tendensen vast te stellen. Deze aanpak faciliteerde een efficiënte tijdsbesteding tijdens de plaatsbezoeken. Het onderzoeksteam raadpleegde telkens drie informatiebronnen:

- de antwoorden van ouders, leerlingen en topsporttrainers op de onlinebevragingen
- de datawijzer van de topsportschool
- de eigen informatie die de topsportschool een week vooraf digitaal ter beschikking stelde. Als basis gebuikten de scholen hiervoor een lijst met klaar te leggen documenten (zie bijlage 3).

3.3.2 Plaatsbezoek

De plaatsbezoeken vonden plaats tussen maart en juni 2022. Voor elke school namen ze drie dagen in beslag, gespreid over vier dagen. Tijdens alle plaatsbezoeken was er een observator aanwezig van Sport Vlaanderen. Het inspectieteam voerde tijdens de eerste twee dagen van het plaatsbezoek

verschillende gesprekken. De planning (zie bijlage 2) voorzag in gesprekken met het beleidsteam van de topsportschool, met een selectie van leraren algemene vakken, met de topsportschoolcoördinator, met een afvaardiging van de topsporttrainers van elke sportdiscipline binnen de school, met de technisch directeurs topsport van de aanwezige unisportfederatie(s), met het zorgteam dat verantwoordelijk is voor de topsportleerlingen en met de internaatsverantwoordelijke. Verder was er steeds de mogelijkheid om bijkomende gesprekken te voeren met leerlingen of leraren die niet tot de onderzochte vakken behoorden. Het onderzoeksteam voerde ook observaties uit tijdens lessen of andere activiteiten en analyseerde de documenten die de school aanleverde (zie bijlage 3).

Op de laatste dag van het plaatsbezoek werd de datawijzer van de betrokken school gepresenteerd en tijdens het slotgesprek koppelde het inspectieteam beknopt zijn globale vaststellingen - zowel sterke punten als ontwikkelkansen - terug aan het beleidsteam. Het inspectieteam toetste de globale vaststellingen af en reflecteerde daarover samen met de school. Bij de eerste plaatsbezoeken gebeurde dit minder uitgesproken dan bij de volgende onderzoeken, weliswaar zonder invloed op de onderzoeksresultaten.

4 Terreinschets

Voor we antwoord geven op de zes deelonderzoeksvragen geven we een terreinschets van het complexe topsportlandschap in Vlaanderen. Het inspectieteam maakte de terreinschets op basis van de regelgeving, de datawijzer topsportscholen en de onlinebevragingen van topsportleerlingen, ouders en topsporttrainers.

4.1 Regelgevend kader

In 2022 telt Vlaanderen zeven topsportscholen. Ze vertrekken vanuit een gedeelde regelgeving, maar ontwikkelen door het samenspel tussen de school, de betrokken unisportfederatie(s) en het internaat elk een eigen profiel. In dit luik van het rapport schetsen we dat regelgevend kader en geven we een overzicht van de huidige situatie op het terrein.

4.1.1 Historiek

Topsportscholen bestaan alleen op het niveau van het secundair onderwijs. Een school mag het etiket 'topsportschool' dragen wanneer ze topsportstudierichtingen aanbiedt en met een of meerdere unisportfederatie(s) en de minister van onderwijs een bijzonder topsportconvenant heeft afgesloten. Topsportscholen hebben geen eigen administratief nummer, maar functioneren steeds onder de vlag van een moederschool.

De ondertekening van het eerste topsportconvenant in 1998 vormde een mijlpaal voor het topsportonderwijs in Vlaanderen. De Vlaamse Regering, de sportwereld en de onderwijsverstrekkers vonden elkaar in hun engagement om de schoolse en sportieve vorming van talentvolle jonge sporters op een kwaliteitsvolle, meer geïntegreerde en gecoördineerde manier aan te pakken. In september van dat jaar startten de eerste acht topsportscholen, in samenwerking met twaalf unisportfederaties. Van de 399 leerlingen met een topsportstatuut schreven er zich destijds 206 in voor een studierichting met een component topsport.

Sindsdien evolueerde het regelgevend kader en de organisatie op het terrein regelmatig. In bijlage 2 vatten we de belangrijkste ijkpunten samen op een tijdlijn, samen met de input die onder meer de onderwijsinspectie en de VLOR doorheen de jaren gaven.

Vandaag de dag bepalen zowel het in 2019 herziene topsportconvenant als de algemene onderwijsregelgeving de organisatie van de topsportscholen. Het algemeen topsportconvenant is in essentie een engagementsverklaring van de betrokken onderwijsverstrekkers. Verschillende onderdelen van die verklaring zoals het studieaanbod, de berekening van het pakket uren-leraar, de afwezigheden van de leerlingen omwille van hun sport en de betrekking van topsportschoolcoördinator, hebben ondertussen ook een plaats gekregen in de Codex secundair onderwijs, besluiten van de Vlaamse Regering en omzendbrieven.

Dat betekent dat de topsportscholen voor de uitdaging staan om algemene hervormingen zoals de modernisering secundair onderwijs een plaats te geven, maar ook de engagementen uit het convenant blijvend waar te maken. Dat behelst onder meer het bewaken van de doorstromingsmogelijkheden van topsporters binnen het secundair onderwijs of naar het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt. Volgens het convenant moet een begeleidingscommissie, bestaande uit alle partijen die betrokken zijn bij het algemeen topsportconvenant, de uitvoering ervan opvolgen. De commissie begeleidt en

ondersteunt de topsportscholen en verleent advies aan de minister van onderwijs voor de bijzondere topsportconvenanten. Dat zijn standaard engagementsverklaringen op niveau van de topsportschool die de samenwerking met de unisportfederaties vastleggen. Volgens het algemeen topsportconvenant moeten de bijzondere topsportconvenanten afspraken over de concrete invulling van de samenwerking bevatten en de rechten en plichten van de partners concretiseren en individualiseren per school. Ze stipuleren ook de oprichting van een stuurgroep en het takenpakket van dat orgaan, met zeker een jaarlijkse evaluatievergadering en de opzegprocedure die garandeert dat de leerlingen eens ze een graad zijn begonnen die steeds kunnen afwerken.

4.1.2 Studieaanbod voor topsporters binnen de topsportscholen

De modernisering van het secundair onderwijs zorgde vanaf 1 september 2019 voor een nieuw en gradueel ingevoerd studieaanbod.

1ste graad	Basisoptie Topsport	2de leerjaar 1ste graad A-stroom
2de graad	Topsport - Natuurwetenschappen	doorstroom (aso)
	Topsport - Economie	doorstroom (aso)
	Topsport	dubbele finaliteit (tso)
	Topsport	arbeidsmarktfinaliteit (bso)
3de graad	Topsport - Wetenschappen	doorstroom (aso)
	Topsport - Economie	doorstroom (aso)
	Topsport - Bedrijfswetenschappen	doorstroom (tso)
	Topsport	dubbele finaliteit (tso)
	Topsport	arbeidsmarktfinaliteit (bso)

Tabel 2: Structuuronderdelen met een component topsport in het gemoderniseerde secundair onderwijs (bron: www.kwalificatiesencurriculum.be/studieaanbod-secundair-onderwijs).

Binnen de doorstroomfinaliteit focust het aanbod op twee pijlers: een combinatie van topsport met wetenschappen of een economische component (economie of bedrijfswetenschappen). Het aanbod economie is gekozen als een alternatief voor leerlingen die zich niet willen specialiseren in wetenschappen of wiskunde. De richtingen met accent op talen of wiskunde doven uit. In de dubbele finaliteit en arbeidsmarktfinaliteit transformeren de opleidingen met accent op sportinitiatie en sportbegeleiding naar eenpolige studierichtingen topsport. Het specialisatiejaar in het beroepssecundair onderwijs (bso) verdwijnt.

4.1.3 Topsportstatuten, pakket uren-leraar en gewettigde afwezigheden

De studierichtingen met topsport zijn alleen toegankelijk voor leerlingen met een topsportstatuut A of B. De topsportstatuten A en B genereren uren-leraar in de topsportstudierichtingen van de tweede en derde graad. De leerlingen-topsporters met een topsportstatuut A genieten een omkadering van 2,9 uren-leraar per ingeschreven topsportleerling (in een specifieke studierichting met de component 'topsport' in de 2de en 3de graad doorstroomfinaliteit of dubbele finaliteit). Voor leerlingen-topsporters met een topsportstatuut B geldt de normale omkadering zoals vastgelegd door de Vlaamse Regering en dat zowel voor de studierichtingen met een doorstroomfinaliteit, een dubbele als een arbeidsmarktfinaliteit in de 2de en de 3de graad. Binnen de eerste graad volgen zowel topsportstatuten A als B de normale omkadering. Verder kan elke topsportschool per studierichting een minimumpakket van twintig wekelijkse lessen per ingericht leerjaar krijgen. De vermelde uren

moeten exclusief naar de topsportstudierichtingen gaan. In het convenant engageren de onderwijsverstrekkers zich om het aantal samenstellingen met niet-topsporters tot het minimum te beperken. Voor elke graad is bepaald hoeveel uren naar sportspecifieke trainingsarbeid gaan: (1) eerste graad: vijf lesuren in het eerste jaar, zeven lesuren in de basisoptie topsport in het tweede jaar; (2) tweede en derde graad: tien lesuren onder verantwoordelijkheid van de betrokken unisportfederaties. In die uren realiseren de scholen de minimumdoelstellingen voor topsport uit het curriculumdossier van de studierichting.

Voor de sporttakken voetbal, tennis en triatlon bestaat ook een topsportstatuut F (flexibel leertraject buiten de topsportschool). Voor dit statuut kan de klassenraad een flexibel leertraject uitstippelen zodat deze leerlingen topsport en onderwijs in een niet-topsportschool kunnen combineren, terwijl systematische afwezigheid voor trainingen tijdens de reguliere schooluren worden gewettigd. Leerlingen vanaf de leeftijd van 8 jaar kunnen – voor de sporten tennis, zwemmen en gymnastiek - het statuut van topsportbelofte krijgen als ze voorgedragen worden door de sportfederatie. In 2022 werd het enkel toegekend voor gymnastiek. Het toekennen van alle mogelijke statuten is een jaarlijkse opdracht van een selectiecommissie, opgericht in de schoot van de begeleidingscommissie. Tabel 3 geeft een overzicht van het aantal toegekende statuten van de laatste vijf schooljaren.

TSS = topsportschool		2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
Statuut A	binnen TSS	180	184	181	212	215
	buiten TSS	6	8	5	8	3
Statuut B	binnen TSS	332	369	360	393	420
	buiten TSS	9	16	39	45	2
Statuut F		16	25	26	31	29
Topsportbelofte		98	96	89	72	69

Tabel 3: Overzicht van het aantal toegekende topsportstatuten, 2017-2022 (bron: <https://www.sport.vlaanderen/kennisplatform/thema-sportbeleid/db-cijferboek-sport-vlaanderen/>).

De volgende tabel vermeldt voor het schooljaar 2021-2022 het aantal topsportstatuten per sporttak. De 69 leerlingen lager onderwijs die in het schooljaar 2021-2022 voor gymnastiek het statuut van topsportbelofte toegewezen kregen, zijn niet opgenomen in deze tabel.

	Topsportstatuut A		Topsportstatuut B		Topsportstatuut F
	In de TSS	Buiten de TSS	In de TSS	Buiten de TSS	Buiten de TSS
Atletiek			10		
Badminton	5		7		
Basketbal	37		23		
Golf	5				
Gymnastiek	51	1			
Judo	18	1	1		
Kunstschaatsen	1				
Schermen	3		1		
Snowboard	3				
Tafeltennis	3		5		
Tennis	20				5
Voetbal	30	1	268	1	17

Volleybal	24		77		
Wielrennen	7		21		
Zwemmen	8		7	1	
TOTAAL	215	3	420	2	22

Tabel 4: Overzicht van de toegekende topsportstatuten per sporttak in en buiten de topsportscholen in het secundair onderwijs in het schooljaar 2021-2022 (bron: <https://www.sport.vlaanderen/kennisplatform/thema-sportbeleid/db-cijferboek-sport-vlaanderen/>).

De topsportstatuten impliceren ook het aantal dagen dat leerlingen gewettigd afwezig mogen zijn om toernooien, wedstrijden, stages of intensieve trainingsperiodes bij te wonen. Dat aantal dagen hangt af van het type statuut en de graad waarin de leerling ingeschreven is. In onderstaande tabel geven we weer hoeveel gewettigde afwezigheden per type statuut en graad toegelaten zijn.

	Topsportstatuut A	Topsportstatuut B	Topsportstatuut F
Topsportleerlingen van de 2 ^{de} en 3 ^{de} graad of specialisatiejaar ingeschreven in een topsportstudierichting	130	40	Nvt
Topsportleerlingen van de 2 ^{de} en 3 ^{de} graad of specailsatiejaar niet ingeschreven in een topsportstudierichting	40	40	130
Topsportleerlingen in 1A of de basisoptie topsport ingeschreven in een topsportschool	90	40	Nvt
Topsportleerlingen van de eerste graad, niet ingeschreven in een topsportschool	40	40	90

Tabel 5: Overzicht gewettigde afwezigheden in functie van het topsportstatuut in het secundair onderwijs (topsportscholen en regulier onderwijs) (bron: <https://www.sport.vlaanderen/kennisplatform/thema-sportbeleid/db-cijferboek-sport-vlaanderen/>).

4.1.4 Topsportschoolcoördinatoren

De regelgeving voorziet in extra omkadering via de betrekking van topsportschoolcoördinator (TSC). Daarvoor moet de school op de teldatum ten minste 25 regelmatige leerlingen hebben in een structuuronderdeel met topsport. Indien de topsportschool deze norm twee aansluitende schooljaren niet haalt, krijgt ze de betrekking niet meer. Eén personeelslid met affiniteit met topsport oefent deze betrekking exclusief uit. Het functieprofiel en de functieomschrijving, waarvan een model is opgenomen in het convenant, laten het schoolbestuur toe om in te spelen op de specifieke context van de school.

De TSC ondersteunt de missie van de topsportscholen: getalenteerde sporters op sportief en studievlak ondersteunen, met een aanbod op maat en met als doel de volledige ontplooiing van de topsporters. De TSC vervult een draaischijffunctie in de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat en is een aanspreekpunt binnen en buiten de school. De TSC stuurt samen met de directie de stuurgroep van de topsportschool aan. Het convenant wijst op het belang van een structurele aanpak, met aandacht voor klasvrije uren en begeleide zelfstudie, het hanteren van permanente evaluatie, e-learning en studiepakketten voor sporters die langere tijd afwezig zijn

voor stages of wedstrijden. Overleg met de pedagogische begeleidingsdiensten moet de gelijkgerichtheid stimuleren.

4.1.5 Engagemen ten in het algemeen topsportconvenant

Tot slot bevat het algemeen topsportconvenant enkele engagemen ten. Zo beloven de onderwijsverstrekkers en de topsportscholen om aangepaste leermethodes te ontwerpen en te gebruiken om de topsportleerlingen toe te laten de leerstof op een snelle en doelmatige manier te verwerken, zo gelijkgericht mogelijk voor alle topsportscholen. Voorts structureren ze de organisatie van het schooljaar in samenspraak met de betrokken unisportfederaties, uiteraard binnen het decretaal bepaalde kader. Ze bewaken dat een leerling die het topsportstatuut verliest, vlot kan overstappen naar een studierichting zonder de component topsport. De betrokken ministers engageren zich om, binnen hun bevoegdheden en de beschikbare middelen, indien het nodig is maatregelen te ontwikkelen om het initiatief te blijven ondersteunen.

4.2 Terreinschets op basis van de datawijzer topsport

In dit deel schetsen we de globale context van de topsportscholen aan de hand van de datawijzer topsport. Dat beeld bevat de informatie van alle topsportleerlingen in de eerste, tweede en derde graad in de zeven topsportscholen.

Zonder verder in te zoomen op individuele scholen, geven we het globale beeld van de:

- inschrijvingen
- nationaliteiten
- OKI (onderwijs kansarmoede-indicator)
- schoolse vordering
- IAC's (individueel aangepaste trajecten)
- uitschrijvingen
- afwezigheden.

Voor elke rubriek geven we een gedetailleerde beschrijving van de situatie van de zeven topsportscholen over een aantal jaren. Om die te kunnen interpreteren geven we voor elke rubriek ook de globale resultaten voor alle secundaire scholen in Vlaanderen als referentiegroep.

4.2.1 Inschrijvingen

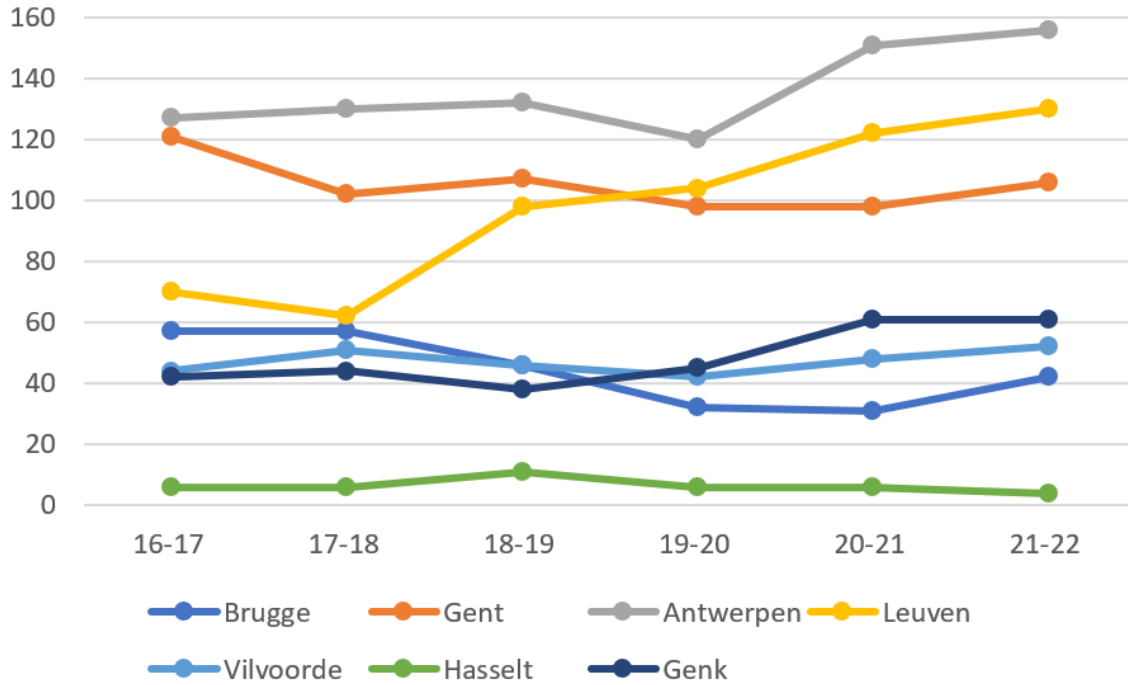
Het aantal topsportleerlingen neemt de laatste twee schooljaren opnieuw toe. In de drie graden van het secundair onderwijs in Vlaanderen waren de voorbije vijf schooljaren ongeveer 500 topsportleerlingen ingeschreven in een topsportschool. Figuur 2 maakt duidelijk dat de populatie enkele jaren schommelde tussen 450 en 475 leerlingen, maar dat er sinds 2019-2020 al 100 bijkwamen. Die stijging geldt voor alle graden, maar de eerste graad groeit sneller. Zowat de helft van de leerlingen zit in de tweede graad.

Figuur 2: Overzicht van het aantal topsportleerlingen per graad, schooljaren 2016-2017 tot 2021-2022 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

Net als in andere scholen kunnen deze cijfers te maken hebben met de normale in- en uitstroom waaraan elke school onderhevig is. Voor topsportscholen spelen echter nog andere aspecten mee, zoals de engagementen van unisportfederaties, de gehanteerde selectiepolitiek of de houding van de sportclubs in sommige sporttakken. Zo evolueerde het aantal topsportleerlingen atletiek tussen september 2016 en september 2017 van 34 naar minder dan de helft (14). Terwijl er in 2010 nog 51 topsportleerlingen handbal waren, verdween deze werking na 2014.

Figuur 3 illustreert de schommelingen in de leerlingenaantallen per school. In Brugge halveerde de populatie topsportleerlingen nagenoeg op twee schooljaren. Leuven kende na een daling een zeer sterke groei.

Figuur 3: Overzicht aantal topsportleerlingen per topsportschool, (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

Wanneer we deze leerlingenaantallen per studierichting bekijken (zie tabel 6), blijkt dat de doorstroomfinaliteit (aso) het grootste aantal leerlingen telt, op de voet gevolgd door de dubbele finaliteit (tso). De richtingen in de arbeidsmarktgerichte finaliteit (bso) worden nauwelijks aangeboden en trekken weinig leerlingen aan. De nieuwe doorstroomrichting Topsport-Economie kan op belangstelling rekenen, zij het met grote verschillen tussen de scholen.

Het leerlingenaantal van alle secundaire scholen in Vlaanderen evolueerde in de periode 2016 tot 2020 van 392.045 naar 432.538. De topsportleerlingen vormen met andere woorden een kleine groep binnen deze populatie: het gaat om 1 op de 700 leerlingen.

Graad	Finaliteit		Brugge	Gent	Antwerpen	Leuven	Vilvoorde	Hasselt	Genk	TOTAAL	%
I		Basisoptie topsport	16	16	19	27			5	83	15,1%
	TOTAAL 1 ^{ste} graad		16	16	19	27			5	83	15,1%
II	D(aso)	3 Topsport-Economie**	6	1	6	9				20	3,6%
	D(aso)	3 Topsport-Natuurwetenschappen**	4	6	20	17	10	1	8	68	12,3%
	DA(tso)	3 Topsport**	4	8	13	9	5		9	48	8,7%
	A(bso)	3 Topsport**			4				2	6	1%
	aso	4 Wetenschappen-Topsport*	0	14	24	13	11	0	5	67	12,1%
	tso	4 Topsport*	4	12	14	5	3		13	51	9,2%
	bso	4 Topsport-sportinitiatie*			3				2	5	0,9%
	TOTAAL 2 ^{de} graad			18	41	84	53	29	1	39	265
III	aso	Wiskunde-Topsport*					3			3	0,5%
		Moderne talen-Topsport*		6	3		2	1	6	18	3,2%
		Wetenschappen-Topsport*	4	21	27	29	6	2	5	94	17%
	Tso	Topsport*	4	22	15	21	12		6	80	14,5%
	Bso	Topsport-Sportinitiatie*			8				1	9	1,6%
		Specialisatiejaar Topsport-sportbegeleider*			0					0	0%
	TOTAAL 3 ^{de} graad			8	49	53	50	23	3	18	204
TOTAAL			42	106	156	130	52	4	62	552	
Relatief aandeel			7,6%	19,2%	28,3%	23,6%	9,4%	0,7%	11%		

Tabel 6: Overzicht van de leerlingenpopulatie per studierichting en per topsportschool, absolute en relatieve cijfers. Richtingen met een sterretje worden uitgedoofd in de modernisering secundair onderwijs. Richtingen met twee sterretjes werden in het schooljaar 2021-2022 voor het eerst ingericht in het derde jaar (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

4.2.2 Nationaliteiten

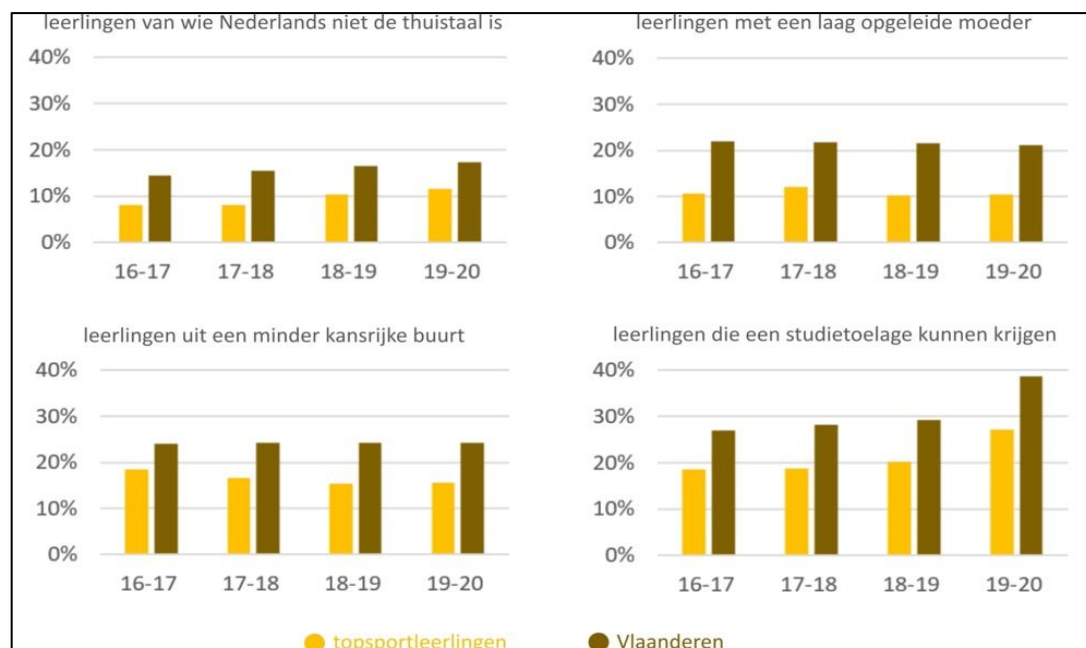
De populatie leerlingen in de topsportscholen telt de laatste vijf schooljaren bijna 99% leerlingen met de Belgische nationaliteit. Dat is een voorwaarde voor het verkrijgen van een topsportstatuut. Uitzonderingen hierop zijn de leerlingen voor wie de aanvraag van de Belgische nationaliteit nog loopt op het moment van inschrijving in de school. De aantallen zijn hier zeer beperkt. Jaarlijks zijn er twee tot vier leerlingen die EU-burger zijn maar geen Belg en één tot zeven leerlingen die geen EU-burger zijn.

De referentiegroep van alle secundaire scholen in Vlaanderen telde de voorbije vijf jaar ongeveer 93% leerlingen met de Belgische nationaliteit, 5% zijn niet-Belg maar wel EU-burgers en ongeveer 3% zijn niet-EU-burgers.

4.2.3 Gelijke onderwijskansen

De "onderwijs kansarmoede-indicator" (OKI) geeft elke leerling een waarde tussen 0 en 4 op basis van de parameters thuistaal, het opleidingsniveau van de moeder, de buurt en de schooltoelage. Die waarde geeft een indicatie van de kansen die een leerling heeft om succesvol aan het onderwijs deel te nemen. Hoe lager het cijfer, hoe hoger de kansen. De gemiddelde OKI voor de zeven topsportscholen nam in de periode 2016-2021 toe van 0,56 tot 0,65. Voor de Vlaamse referentiegroep lag de gemiddelde OKI hoger en nam die ook toe, namelijk van 0,88 tot 1,02.

Uit onderstaande figuren blijkt duidelijk dat een meer kansrijk publiek zich inschrijft in de topsportscholen. Recentere cijfers (2020-2022) waren op het ogenblik van het onderzoek niet beschikbaar.

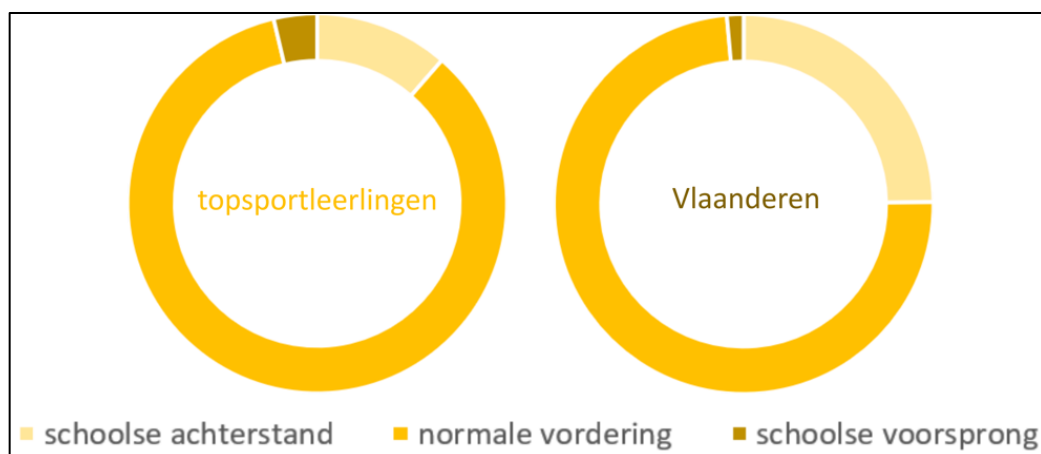

Figuur 4: Evolutie van de 4 parameters van de onderwijs kansarmoede-indicator van leerlingen van de topsportscholen en Vlaamse scholen tijdens de schooljaren 2016-2017 tot 2019-2020 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

4.2.4 Schoolse vordering

Wanneer we de schoolse vordering binnen de topsportscholen bekijken, valt op dat meer dan acht op de tien leerlingen geen schoolse achterstand heeft voor de periode 2016-2022 (tegenover slechts zeven op tien voor alle Vlaamse leerlingen secundair onderwijs). Het percentage topsportleerlingen met schoolse achterstand is gemiddeld 12% (tegenover 24% voor heel Vlaanderen). Het gemiddelde percentage topsportleerlingen met schoolse voorsprong is 3% (tegenover 1% voor de Vlaamse referentiegroep).

In het algemeen hebben topsportleerlingen dus minder schoolse achterstand in vergelijking met de totale Vlaamse leerlingenpopulatie secundair onderwijs.

Figuur 5: Vergelijking van de gemiddelde percentages voor schoolse achterstand, normale vordering en met schoolse voorsprong tussen de topsportschoolleerlingen en Vlaamse leerlingen tijdens de periode 2016-2022 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

4.2.5 IAC

Een Individueel Aangepast Curriculum (IAC) is een leerprogramma op maat van een leerling met een verslag voor toegang tot buitengewoon onderwijs. De leerling is niet ingeschreven in het buitengewoon onderwijs, maar wel in het gewoon secundair onderwijs.

IAC's komen in de zeven topsportscholen niet voor, terwijl in Vlaanderen het aantal IAC's de voorbije schooljaren sterk toegenomen is. Het gaat hier om een stijging van 334 leerlingen verspreid over de drie graden van alle secundaire scholen in Vlaanderen in 2016-2017 tot 3617 leerlingen in 2021-2022.

4.2.6 Uitschrijvingen

Een aantal leerlingen verlaten reeds tijdens het schooljaar hun topsportschool. We onderscheiden op het moment van het onderzoek vier categorieën van uitschrijvingen: (1) op advies van de school of het CLB, (2) wegens tuchtmaatregelen, (3) omwille van langdurige problematische afwezigheid en (4) op eigen initiatief.

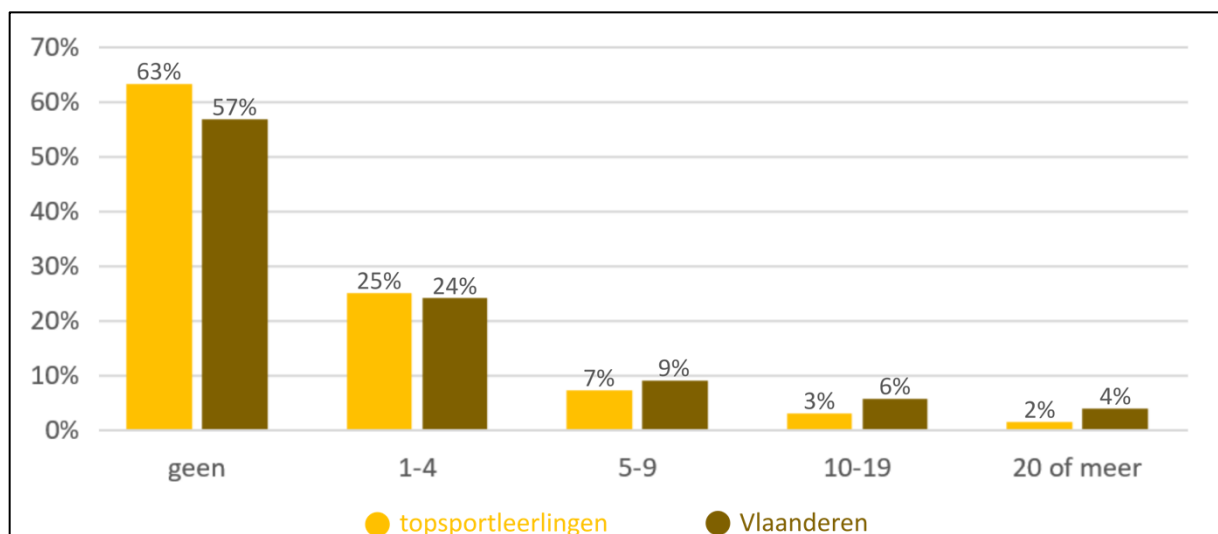
Als we de cijfers voor de periode 2016-2022 bekijken zien we dat het aantal uitschrijvingen gerelateerd aan de eerste drie categorieën zeer beperkt is. Bij de topsportleerlingen en de volledige leerlingenpopulatie in Vlaanderen, is de categorie 'eigen initiatief' de grootste, met vergelijkbare

percentages (rond 4% à 5%). Het totaal aantal uitschrijvingen steeg het laatste jaar (2022) tot bijna 10%, zowel bij de topsportleerlingen als bij de Vlaamse referentiegroep.

Op basis van deze cijfers is er dus geen verschil met de Vlaamse referentiegroep.

4.2.7 Afwezigheden

Wanneer we de gemiddelde percentages afwezigheden van de topsportleerlingen tijdens de periode 2016-2022 vergelijken met de Vlaamse referentiegroep, zien we voor de verschillende categorieën afwezigheden dat het percentage topsportleerlingen zonder problematische afwezigheden (63,2%) iets hoger is dan de Vlaamse referentiepopulatie (57,3%). Met problematische afwezigheden bedoelen we de afwezigheid zonder wettiging. Dit is ook het geval voor de 1-4 halve dagen problematische afwezigheden per schooljaar (25,8% topsportleerlingen tegenover 24,2% Vlaanderen). Voor de langere afwezigheden is het percentage topsportleerlingen steeds lager dan het percentage voor de Vlaamse referentiegroep: 7,3% topsportleerlingen waren 5-9 halve dagen afwezig per schooljaar (Vlaanderen: 8,9%), 3% topsportleerlingen 10-19 halve dagen (Vlaanderen: 5,7%), 1,1% 20-29 halve dagen (Vlaanderen: 1,9%) en ten slotte was 0,4% van de topsportleerlingen 30 of meer halve dagen afwezig per schooljaar. In de Vlaamse referentiegroep is dit 2%.

Figuur 6: Vergelijking van de gemiddelde percentages voor de halve dagen afwezigheden tussen de topsportleerlingen en Vlaamse leerlingen tijdens de periode 2016-2022 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

4.3 Terreinschets op basis van de onlinebevragingen

4.3.1 De steekproef

De steekproef van de onlinebevragingen in de zeven topsportscholen omvatte 469 leerlingen, hun ouders en topsporttrainers. In totaal vulden 255 ouders, 277 leerlingen en 69 trainers de vragenlijsten volledig in.

Topsportschool	Aantal ouders	Aantal topsportleerlingen (2 ^{de} en 3 ^{de} graad) TP: Totale populatie	Aantal topsporttrainers
Antwerpen	63	100 (TP=137)	27
Vilvoorde	52	51 (TP=52)	5
Brugge	19	18 (TP=26)	3
Gent	51	52 (TP=90)	19
Hasselt	1	3 (TP=4)	4
Leuven	42	32 (TP=103)	8
Genk	27	21 (TP=57)	3
Totaal	255	277	69

Tabel 7: Overzicht van het aantal respondenten ouders, topsportleerlingen en topsporttrainers op de onlinebevraging voor de zeven topsportscholenschoolen.

De respons op de bevraging (59,1%) is voldoende groot om uitspraken te doen over het Vlaamse topsportonderwijs. Wel moeten we er rekening mee houden dat het aantal respondenten verschilt van school tot school.

4.3.2 Profiel van de ouders en leerlingen

Het aantal deelnemende ouders en leerlingen aan de onlinebevragingen is representatief voor het aantal ingeschreven leerlingen in de topsportscholen.

Respondenten van de onlinebevraging				Aantal leerlingen in de topsportscholen
Ik ben ouder van een topsportleerling in ...		Ik ben topsportleerling in ...		
2 ^{de} graad doorstroomfinaliteit (aso)	84	2 ^{de} graad doorstroomfinaliteit (aso)	101	155
2 ^{de} graad arbeidsmarktfinaliteit (bso)	1	2 ^{de} graad arbeidsmarktfinaliteit (bso)	1	11
2 ^{de} graad dubbele finaliteit (tso)	50	2 ^{de} graad dubbele finaliteit (tso)	57	99
3 ^{de} graad aso	68	3 ^{de} graad aso	70	121
3 ^{de} graad bso	3	3 ^{de} graad bso	2	9
3 ^{de} graad tso	49	3 ^{de} graad tso	48	80

Tabel 8: Overzicht van het aantal respondenten (ouders en topsportleerlingen) en aantal ingeschreven topsportleerlingen per graad en per onderwijsniveau.

Ruim 44% van de ouders geeft aan dat de topsport van hun kinderen voetbal is, voor 23% is dat volleybal. Gymnastiek, wielrennen en basketbal en judo worden door 5 tot 6% van de ouders aangeduid. Voor de overige topsporten vulden er telkens slechts enkele ouders de bevraging in. De verdeling over de sporttakken van de aan de bevraging deelnemende leerlingen spoort hiermee. Bijna 41% van de leerlingen vult in vanuit voetbal, 20% vanuit volleybal. Basketbal, wielrennen, judo en gymnastiek worden door 5 tot 8% van de leerlingen aangeduid. De andere topsporten zijn zeer beperkt vertegenwoordigd.

De topsport van mijn kind is:		De topsport die ik beoefen is:	
Atletiek (totaal=10)	6	Atletiek	6
Badminton (totaal=12)	6	Badminton	7
Basketbal (totaal=58)	15	Basketbal	23
Golf (totaal=5)	1	Golf	3
Gymnastiek (totaal=51)	16	Gymnastiek	13
Judo (totaal=19)	12	Judo	18
Scheren (totaal=4)	2	Kunstschaatsen	1
Snowboard (totaal=3)	2	Scheren	2
Tafeltennis (totaal=8)	1	Tafeltennis	2
Tennis (totaal=20)	2	Tennis	7
Voetbal (totaal=298)	112	Voetbal	114
Volleybal (totaal=101)	58	Volleybal	57
Wielrennen (totaal=28)	15	Wielrennen	18
Zwemmen (totaal=15)	7	Zwemmen	8

Tabel 9: Overzicht van het aantal respondenten ouders en leerlingen (totaal aantal leerlingen/sport voor de zeven topsportscholen).

Deze cijfers weerspiegelen de verhoudingen van de ingeschreven topsportleerlingen per sportdiscipline.

4.3.3 Profiel en werkcontext van de topsporttrainers

Iets meer dan de helft (54%) van de topsporttrainers die de bevraging volledig invulden, werkt voltijds in de topsportschool, bijna een derde (28%) vult meer dan een halftijdse betrekking in en een vijfde (19%) neemt minder dan een halftijdse betrekking als topsporttrainer op. 54% van de trainers geeft les in de eerste graad, 81% in de tweede graad en 87% in de derde graad. De belangrijkste sporten waar de respondenten training geven, zijn voetbal (22%) en gymnastiek (17%). De andere sporttakken zijn beperkter vertegenwoordigd.

4.3.4 Globale vaststellingen van de onlinebevragingen

De bevindingen uit de onlinebevragingen leverden de onderwijsinspecteurs interessante informatie op die de bevindingen ter plaatse bevestigden of soms ook nuanceerden. De bevragingen stelden hen in staat de onderzoeken vlugger en gericht uit te voeren.

De resultaten van de bevragingen zijn voor alle scholen vrij gelijklopend voor de drie bevraagde doelgroepen (leerlingen, ouders en topsporttrainers). Dat zet de meest opvallende aandachtspunten uit het onderzoek kracht bij. Verderop in dit rapport, bij de vaststellingen per deelonderzoeksvraag, staan *in de grijze kaders met cursief gedrukte tekst* resultaten vanuit de onlinebevragingenbevragingen en de bijhorende kadering.

Wat de tevredenheid betreft over de aangeboden lessen, is slechts 8% van de ouders niet of minder tevreden over de gewone lessen, maar voor de zelfstudie en online lessen bedraagt dat cijfer 22%. De leerlingen beoordelen deze aspecten zelfs nog iets strenger.

Dat geldt ook voor de tevredenheid over de kwaliteit van de feedback tijdens of na langere afwezigheid van de leerlingen door sportactiviteiten. Een vierde van de ouders is hierover minder tot niet tevreden.

Dat is een hoog cijfer, zeker in vergelijking met de tevredenheid over de bereikbaarheid van leraren en het zicht op de leerstof, waarover slechts 15% van de ouders minder tot niet tevreden is.

Ook de geboden informatie over een mogelijke schoolloopbaan buiten de topsport blijkt in de bevragingen een heikel punt. Bijna een derde van de ouders verklaart daarover weinig of geen informatie te ontvangen en meer dan een derde verklaart niet te weten of hierover informatie wordt verstrekt. Dat ongunstige resultaat staat in schril contrast met de relatief grote tevredenheid over de mogelijkheid van ouders en leerlingen om problemen aan te kaarten of op hun vraag hulp te krijgen bij de studiekeuze.

De ouders zijn relatief tevreden over de informatiedoorstroming vanuit de internaten over het gedrag van hun kind. Ze verklaren ook met hun vragen terecht te kunnen bij de internaten of de school. Dat er voorzien wordt in studietijd in de internaten beoordelen de ouders ook overwegend positief maar ze zijn opvallend kritischer voor de studiebegeleiding in de internaten. 22% van de ouders verklaart hierover niet of weinig tevreden te zijn en 17% antwoordt dat ze het niet weten.

Ten slotte wordt de aandacht van het internaat voor de sportgerelateerde voedingsnoden door ouders en leerlingen weinig positief beoordeeld.

4.4 Topsportscholen: een divers landschap

Uit de terreinschets op basis van de regelgeving, de datawijzer topsportscholen en de onlinebevragingen van topsportleerlingen, ouders en topsporttrainers en het veldonderzoek stellen we vast dat de zeven topsportscholen uiterst divers georganiseerd zijn en dat de context waarin ze beleid voeren voor elk van hen zeer verschillend is. Ze hebben elk een uniek profiel, dat de uitkomst is van een samenspel tussen verschillende parameters die we hieronder schetsen. De antwoorden op de onderzoeksvragen (zie hoofdstuk 5) moeten dus ook in deze context gelezen worden.

4.4.1 Het profiel van de moederschool

Topsportscholen krijgen vorm vanuit diverse pedagogische projecten. Ze zijn ontstaan vanuit scholen met een eigen aanbod, gaande van zuivere doorstroomscholen, scholen die diverse finaliteiten combineren of een domeinschool vormen, soms met alleen sportrichtingen.

4.4.2 Het profiel van de topsportschool

Topsportscholen kunnen zich organiseren als een aparte domeinschool op een eigen locatie (met een eigen directie), als een 'school in de school' met een eigen visie maar afhankelijk van de directie van de moederschool of als een deel van de school (voornamelijk steunend op de werking van de reguliere school). Topsportscholen zijn gelieerd aan drie verschillende onderwijsverstrekkers. Eén school vaart onder de vlag van de Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten, twee scholen zijn gelinkt aan het Katholiek Onderwijs Vlaanderen en vier scholen behoren tot het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.

De topsportscholen organiseren zich ook fysiek verschillend tegenover de moederschool. In Antwerpen gaat het om een volledig aparte campus, in Gent geldt dat voor de tweede en derde graad.

Elders delen de topsportscholen een locatie met de moederschool. In Hasselt gaat het om een domeinschool sport, elders betreft het scholen met een breed aanbod in één of meer finaliteiten.

4.4.3 De internaten

De meeste internaten bevinden zich op of vlak bij de campus. In Antwerpen is er een samenwerking met een internaat van een andere onderwijsverstrekker, maar in 2022-2023 komt daar een nieuw internaat op de campus dat exclusief gericht is op de topsportleerlingen. Drie internaten zijn zo goed als of volledig voorbehouden voor de topsportleerlingen, elders is het publiek gemengd. Internaten kunnen leerlingen van één of van verschillende sportdisciplines huisvesten.

4.4.4 De unisportfederaties en sportdisciplines

De unisportfederaties organiseren hun eerste graad soms in een andere provincie of school en centraliseren dan leerlingen van de tweede en derde graad op een andere school. Soms veranderen de unisportfederaties hun locatie in functie van de toegankelijkheid van de sportinfrastructuur, wat leidt tot een samenwerking met een andere school.

Topsportscholen creëren voor de topsporttrainers exclusieve lesopdrachten in de topsportschool of een combinatie met een opdracht in het regulier onderwijs, creëren een vast of flexibel lessenrooster voor de topsporttrainingen, ontwikkelen een overlegcultuur waarbij topsporttrainers betrokken worden of de technisch directeur topsport eerder een sleutelpositie inneemt.

De topsportactiviteiten van een bepaalde sport gaan gepaard met veel of weinig afwezigheden, vinden plaats in locaties vlakbij of verder weg, zijn exclusief gekoppeld aan één topsportschool of gespreid over verschillende topsportscholen. De accommodaties waar de topsportleerlingen sporten, behoren toe aan verschillende eigenaars: de unisportfederaties, universiteiten, Sport Vlaanderen, de school, de gemeente ...

4.4.5 Het profiel van de topsportleerlingen

Topsportleerlingen hebben in principe altijd de Belgische nationaliteit (zie 4.2.2). Ze ondergingen een selectieprocedure en kiezen voor sporttakken die een verschillende piekleeftijd hebben voor topprestaties.

Tabel 10 geeft een overzicht van de locaties, het aanbod, de sporten, het aantal leerlingen, het internaat en het aantal internen.

Stad	School	Aanbod	Sporten	Aantal leerlingen			Internaat	Aantal internen topsport/totaal aantal internen
				1 ^{ste} graad				
Brugge	Koninklijk Technisch Atheneum	I II D, DA III aso, tso	Basketbal (I) Gymnastiek (I) Voetbal	1 ^{ste} graad	16	42	De Zwaan (niet exclusief topsport)	15/157
				Bovenbouw	26			
Gent	Atheneum Voskenslaan (2 ^{de} en 3 ^{de} graad aparte campus)	I II D, DA III aso, tso	Atletiek (III) Gymnastiek Schermen Voetbal Wielrennen (II+III)	1 ^{ste} graad	16	106	Questopia (exclusief topsport, op campus)	85/110
				Bovenbouw	90			
Antwerpen	Stedelijk Lyceum Linkeroever (aparte campus in Wilrijk als Stedelijk Lyceum Topsport)	I II D, DA en A III aso, tso en bso III specialisatiejaar bso	Badminton Basketbal Judo (II+III) Snowboard (II+III) Tennis Voetbal Zwemmen	1 ^{ste} graad	19	156	GO! DaVinci ² (niet exclusief topsport, niet op campus)	64/80
				Bovenbouw	137			
Leuven	Koninklijk Atheneum Redingenhof	I II D, DA III aso, tso	Atletiek (III) (Beach)volleybal (I) Voetbal Tafeltennis	1 ^{ste} graad	27	130	Redingenhof (nagenoeg exclusief topsport, op campus)	126/136
				Bovenbouw	103			
Vilvoorde	Onze-Lieve-Vrouwcollege	II D, DA III aso, tso	Volleybal (II+III)	1 ^{ste} graad	-	52	Euro Volley Center (exclusief topsport)	52/52
				Bovenbouw	52			
Hasselt	GO! Next Sportschool Hasselt	II D III aso	Golf (II+III)	1 ^{ste} graad	-	4	De Mix (niet exclusief topsport, op campus)	4/150
				Bovenbouw	4			
Genk	Atlas College Genk	I	Voetbal	1 ^{ste} graad	4	61		15/67

		II D, DA en A III aso, tso en bso		Bovenbouw	57		Onze-Lieve- Vrouwelyceum (gemengd, op campus)	
--	--	--------------------------------------	--	-----------	----	--	--	--

Tabel 10: Overzicht van het topsportscholenlandschap, schooljaar 2021-2022 (bronnen: datawijzer topsport onderwijsinspectie, data-onderwijs.vlaanderen, plaatsbezoeken VOI). I, II en III betekent eerste, tweede en derde graad.

---

² Vanaf 1/09/2022: het Topsporthuis. Exclusief topsportleerlingen en on campus.

5 Vaststellingen per deelonderzoeksvraag

5.1 Deelonderzoeksvraag 1: In welke mate ontwikkelen topsportscholen hun kwaliteit vanuit een gedragen visie die een vertaling krijgt in de onderwijsleerpraktijk van getalenteerde sporters?

Deelonderzoeksvraag 1 is gerelateerd aan onderstaande kwaliteitsverwachtingen uit het OK.

K1: De topsportschool ontwikkelt haar kwaliteit vanuit een gedragen visie die vertaald is in de onderwijsleerpraktijk.

BL1: De topsportschool ontwikkelt en voert een gedragen, geïntegreerd en samenhangend beleid rekening houdend met haar (ped)agogisch project.

5.1.1 Visieontwikkeling

De topsportscholen ontwikkelen hun visie op de pool topsport met verschillende snelheden en met wisselende aandacht voor de eigenheid van de topsportleerlingen. Ze hebben daarbij oog voor de samenwerking tussen de school, de unisportfederatie(s) en het internaat. In scholen waar er naast topsport nog andere studierichtingen zijn, is de visie op de onderwijskwaliteit in de pool topsport amper verschillend van de visie in die andere studierichtingen. De visie op de onderwijskwaliteit in de pool topsport is in de meeste scholen weinig expliciet en concreet.

Uitzonderlijk ontwikkelen de topsportscholen de visie in samenspraak met de unisportfederaties en het internaat. Waar dat gebeurde, is ze veeleer gestoeld op weliswaar relevante, maar te algemene principes (bijv. excelleren) zonder concrete beleidsvisie op de onderliggende, typische topsportaspecten: langdurige afwezigheden en verminderde aanwezigheidsplicht, reductie van de lestijd, oog voor het mentale welbevinden en de belastbaarheid van de leerlingen, kleinere groepen leerlingen en de integrale ontplooiing van de leerling. In alle scholen voel je minstens een topsportcultuur vanuit een ongeschreven visie. Dat is echter niet overal een voldoende stevig fundament voor het beleid. Het gebrek aan een integraal uitgewerkte visie op de topsportspecifieke aspecten binnen de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat, leidt er ook toe dat de impact van de visie op de onderwijsleerpraktijk nog maar in geringe mate merkbaar is (zie deelonderzoeksvraag 4). De klemtoon die elke school legt op zelfregulering bijvoorbeeld, wordt vooral praktisch-organisatorisch uitgewerkt en weinig pedagogisch-didactisch in functie van de topsportcontext en met een reflectie over de rol van elke partij binnen die driehoek.

Bijna alle topsportscholen stoelen hun beleid op een pragmatische benadering. Zo denken leraren, topsporttrainers en internaatsmedewerkers na over het mentaal welbevinden van de leerlingen of over de studietijd en focussen leraren op het opvangen van afwezigheden. Hoewel de acties die daaruit voortvloeien inhoudelijk relevant zijn en gericht zijn op de topsportspecifieke uitdagingen, vertrekken ze meestal niet vanuit gemeenschappelijke kaders en zijn ze daardoor nog onvoldoende op elkaar afgestemd. De scholen kunnen nog groeien in een meer strategische, doelbewuste aanpak vanuit een expliciete visie, afgestemd op de topsportcontext.

Enkele scholen ontwikkelden recent hun visie naar aanleiding van diverse initiatieven zoals de modernisering secundair onderwijs, een nieuwe beleidsploeg of een analyse van de leerlingresultaten. Ze stelden hun vroegere werking en topsportbeleid in vraag en zochten manieren om de organisatie anders aan te pakken. Eén school ontwikkelde een verregaande en doordachte visie waarbij ze loskomt van de klassieke lesorganisatie om te kunnen inspelen op de nood aan zelfregulering van de leerling en op de veelvuldige afwezigheden. Deze school verdeelt de twintig uren onderwijstijd voor de algemene vorming over ‘instructietijd’ en ‘begeleid zelfstandig leren’ om zo meer op maat van de topsportleerlingen te kunnen werken. De leraren leveren, in een gefaseerde aanpak over de graden en de vakken heen, grote inspanningen om leerpaden te ontwikkelen en de leerstof in de toekomst meer modulair aan te bieden. Een andere school gebruikt aangepaste lessenroosters en schakelt over op flexibele trajecten. Zo kunnen ze maatwerk leveren bij langere afwezigheden en in functie van de spreiding van de belasting van de leerling door trainingen, stages en wedstrijden. In nog een ander geval is er wekelijks voorzien in een uur ondersteuning voor de topsportleerlingen waarin ze op eigen tempo leerstof verwerken of inhalen.

Alle scholen houden op een of andere wijze rekening met de belasting en belastbaarheid. Zo zijn er tal van initiatieven en acties rond mentaal welbevinden, vanuit een grote betrokkenheid van leraren en teamleden, topsporttrainers en opvoeders van de internaten maar deze maken niet structureel deel uit van een gedragen visie. Verschillende scholen organiseren projectdagen en -weken rond mentale gezondheid. Heel wat unisportfederaties zetten in op mentaal welbevinden door het inschakelen van experts die de topsportleerlingen hierbij extra begeleiden. Ook hier zien we grote verschillen in aanpak, intensiteit en doelgerichtheid tussen de scholen. Heel wat internaten schenken aandacht aan het creëren van een ‘veilige haven’. Flexibiliteit en korte communicatielijnen in de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat zijn daar belangrijke voorwaarden voor.

In de onlinebevraging geeft 83% van de leerlingen aan dat het internaat rekening houdt met hun mentaal welbevinden. Bij de best scorende school is dat bijna 90%, bij de minst goed scorende slechts 70%. De topsporttrainers schatten de aandacht voor mentaal welbevinden in het internaat over het algemeen positief in, 13% geeft echter aan daar geen zicht op te hebben. Van de leerlingen ervaart 17% onvoldoende aandacht voor hun nood aan rust op het internaat. Dit wordt ondersteund door 9% van de ouders en 5% van de trainers.

Alle scholen sturen bewust aan op de volledige ontplooiing van topsportleerlingen en ontwikkelen daarrond ook hun visie. Ze zijn allemaal begaan met het vinden van een evenwicht tussen de sportieve en de schoolse ontwikkeling van hun leerlingen en verklaren aandacht te hebben voor het welbevinden. De onlinebevragingen bevestigen dat niet over de hele lijn. Verschillende scholen geven aan dat de vroegtijdige uitstroom van voetballeerlingen door het aanbod van profcontracten vanaf 15-jarige leeftijd hen op dat vlak zorgen baart. Ze beseffen dat topsportleerlingen ook de kans moeten krijgen om deel te nemen aan cultuuruitstappen, excursies, 100-dagenvieringen ... Soms moeten ze daarover onderhandelen met de unisportfederaties.

5.1.2 Visie en de onderwijsregelgeving en convenanten

De visie en de werking van de topsportscholen sporen in het algemeen met de onderwijsregelgeving. De scholen trachten ook te beantwoorden aan de engagementsverklaringen die ze maakten via het algemeen topsportconvenant en de bijzondere convenanten. De doortastendheid en de visie waarmee

dat gebeurt is echter wisselend. Zo stelt het convenant een doorgedreven digitalisering als oplossing voorop voor een flexibel onderwijsaanbod. Dit blijkt echter nog maar in weinig scholen geïmplementeerd te zijn. Tegelijk interpreteren de scholen ook elementen van het convenant binnen hun eigen context. Het maximaal apart zetten van topsportleerlingen waar het convenant op aanstuurt, is volgens een aantal scholen weinig opportuun. Op die manier ontstaan zeven verschillende scholen die elk vanuit hun eigen context de bepalingen in de convenanten in zekere mate volgen. De bijzondere convenanten zijn in de meerderheid van de gevallen gedateerd.

5.1.3 Gedragenheid van de visie

Algemeen kunnen we stellen dat alle scholen de realisatie van hun visie vormgeven vanuit hun eigen professionalisme en expertise en met een groot hart voor de topsportleerlingen. In die zin is de visie gedragen. Anderzijds zien de scholen de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat nog te weinig als motor voor een integrale en gedragen visie-ontwikkeling. Soms is de uitwerking van een visie voor het sportgedeelte in handen van de sporttechnisch directeurs topsport. In andere scholen nemen de topsporttrainers het voortouw. We zien ook dikwijls aparte initiatieven rond visievorming bij internaten, die soms weinig afgestemd zijn op de school of op de unisportfederaties en vice versa. De einddoelstellingen van de verschillende partners lopen meestal gelijk: sterke schoolprestaties zijn een goede voedingsbodem voor sterke sportprestaties, zwakke sportprestaties hebben een effect op de schoolse resultaten en een solide 'thuisbasis' op het internaat is noodzakelijk voor het welbevinden en algemeen functioneren. In die zin zijn er weinig tegenstellingen te merken in de verschillende visies. Maar de vele afspraken vertonen doorgaans weinig coherentie en overlappen soms. Ook het oplossen van het spanningsveld van de tijdsbesteding aan sport of aan studie, dat vooral leraren ervaren, wordt weinig structureel en in overleg aangepakt. Het aantal extracurriculaire trainingsuren verschilt ook sterk afhankelijk van de sporttak en is meestal gelinkt aan de verschillende piekleeftijd van de topsporters.

Uit de onlinebevraging blijkt dat meer dan 90% van de ouders en leerlingen vindt dat de combinatie van onderwijs- en topsportactiviteiten goed georganiseerd en haalbaar is. 95% van de trainers sluit zich hierbij aan en geven in het algemeen aan dat zowel de school als de unisportfederatie de combinatie van onderwijs en topsportactiviteiten goed organiseren.

De toelichtingen van sommige ouders via open vragen nuanceren dat positieve beeld: ze noemen de combinatie uitdagend of zwaar voor hun kind en de afstemming tussen school- en topsportactiviteiten 'niet optimaal'. Als de haalbaarheid in het gedrang komt, vinden ze dat scholen al snel oriënteren naar het tso. Zij verwijzen daarbij af en toe naar het gebrek aan keuzemogelijkheden binnen de topsportstudierichtingen. Sommige ouders pleiten ervoor om te voorzien in een voldoende uitdagend aanbod, op maat van het kind. De belasting door de combinatie van onderwijsactiviteiten en topsport zorgt er onder meer voor dat de vrije tijd van de leerlingen in het gedrang komt. Verre verplaatsingen naar trainingslocaties, al dan niet tijdens de vakanties, dragen bij aan die druk.

Meerdere scholen geven aan eerder te aarzelen om sommige unisportfederaties als partner te betrekken. Bovendien creëert de opsplitsing van de bevoegdheden een grijze zone die verdere afspraken vergt voor zowel de scholen als de unisportfederaties. Uit de gesprekken met de unisportfederaties blijkt nochtans een grote bereidheid om stappen te zetten om tot een meer

efficiënte werking ten voordele van de topsportleerlingen te komen. Waar scholen stappen zetten om aan visieontwikkeling te doen samen met het internaat of de unisportfederaties, ervaren de betrokkenen dit als verbindend en stimulerend.

In de onlinebevraging vragen ouders aandacht voor de versterking van de pedagogische competenties van trainers en opvoeders (positieve benadering van kinderen). Sommige ouders en leerlingen vermelden het socio-emotioneel welbevinden en het versterken van de weerbaarheid van de topsportleerlingen als verbeterpunten. Een aantal ouders en leerlingen signaleren dat scholen waakzaam moeten zijn voor te grote machtsconcentraties bij trainers of opvoeders. Problemen op het vlak van welbevinden of mogelijk grensoverschrijdend gedrag moeten op een laagdrempelige manier bespreekbaar gemaakt kunnen worden, vinden de ouders en leerlingen. Ze hebben soms ook de perceptie dat er sprake is van favoritisme vanuit sommige sporttakken of sportclubs.

5.2 Deelonderzoeksvraag 2: In welke mate voeren topsportscholen een beleid dat gericht is op de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters?

Deelonderzoeksvraag 2 is gerelateerd aan onderstaande kwaliteitsverwachtingen uit het OK.

BL2: De topsportschool geeft haar organisatie vorm op het vlak van cultuur en structuur.

BL5: De topsportschool bouwt samenwerkingsverbanden uit die het leren en onderwijzen ten goede komen.

BL7: De topsportschool ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid op het vlak van leren en onderwijzen.

De topsportscholen voeren een beleid dat, in lijn met hun visie, gericht is op de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters. Ze tekenen daarvoor een aangepast organogram uit, betrekken diverse partners en zetten samenwerkingen op. Dat laat hen toe om in te spelen op uitdagingen die op hun pad komen zoals de modernisering, een pandemie en de hoge maatschappelijke verwachtingen voor topsport. De uitgesproken ambities focussen vooral op het op maat vormgeven van de onderwijsleerpraktijk voor de algemene vorming van de topsportleerlingen. Uit het onderzoek blijkt dat die verwachtingen echter nog onvoldoende geïmplementeerd worden. De topsportscholen kunnen de kwaliteit van hun onderwijskundig beleid optillen door meer doelgerichte afspraken en maatregelen te formuleren voor diverse aspecten van de onderwijsleerpraktijk en die maatregelen en afspraken vorm te geven in samenspraak met de unisportfederaties en de internaten.

5.2.1 Organisatiemodellen van de topsportscholen

De topsportscholen organiseren zich vanuit hun context volgens uiteenlopende modellen (zie 4.4.). Eén school staat zo goed als volledig op eigen benen en heeft een louter administratieve band met de moederschool. Die school heeft een groot leerlingenaantal en werkt samen met verschillende unisportfederaties. Ze functioneert als een aparte school met een eigen dynamiek. De tweede school met een aparte campus houdt net een sterke band met de moederschool, wat zich uit in lesopdrachten gespreid over beide campussen en een sterke gelijkgerichtheid binnen vakgroepen.

In de andere scholen maakt de topsportschool deel uit van de campus van de moederschool, maar ook daar leidt dat tot verschillende modellen. Een school geeft de topsportschool een eigen naam en creëert zo een aparte dynamiek. Een andere school profileert zich niet apart, maar ontwikkelt wel een heel eigen project met een lerarenteam dat hoofdzakelijke verbonden is aan de topsportschool. In de kleinere scholen, waar er maar één unisportfederatie aanwezig is, gaat de topsportschool meer op in de cultuur en de structuur van de moederschool, waar het in één geval gaat om een domeinschool sport.

In al deze modellen zoeken scholen een organisatievorm die toelaat om de visie in de praktijk te brengen en tegelijk de noden van de unisportfederaties en de organisatie van de onderwijsleerpraktijk efficiënt met elkaar te verzoenen. Elke school reduceert de lestijd zoals voorzien in het convenant. De meeste scholen hanteren een klassiek lessenrooster waarin de twintig uren algemene vorming en de twaalf uur topsport een vaste plaats krijgen. De grotere topsportscholen botsen daarbij op extra obstakels. De sportinfrastructuur is vaak verspreid over locaties op verschillende afstanden van de school. De eigenheid van de sporttakken zorgt voor andere verwachtingen voor de trainingen terwijl een vast lessenrooster de flexibiliteit beperkt. Enkele scholen verkennen reeds de mogelijkheden om een meer flexibele organisatievorm te ontwikkelen, bijvoorbeeld via flexuren of begeleid zelfstandig leren.

5.2.2 Aansturing van de organisatie van de topsportscholen

Alle topsportscholen organiseren zich om hun beleid aan te sturen. Ze maken daarbij gebruik van de specifieke mogelijkheden in de regelgeving en het topsportconvenant. Zo is er overal een stuurgroep die minstens twee keer per jaar de partners uit de driehoek samenbrengt. De samenstelling verschilt van school tot school. In de scholen die het concept van ‘school in de school’ hanteren, zetelt de directie niet in de stuurgroep, maar wordt de school vertegenwoordigd door de topsportschoolcoördinator. In zes van de zeven topsportscholen is de internaatbeheerder ook lid van de stuurgroep.

De zeven topsportscholen beschikken over een topsportschoolcoördinator. In drie scholen combineert de coördinator de betrekking met een andere opdracht zoals een directiefunctie of de coördinatie van het domein sport. Een van die scholen haalde de norm van 25 leerlingen niet meer en zal vanaf schooljaar 2022-2023 geen ondersteuning meer krijgen voor de betrekking. De draaischijffunctie wordt verschillend ingevuld afhankelijk van vele parameters: het aantal topsportleerlingen in de school, het aantal unisportfederaties waarmee men samenwerkt, de visie, de expertise van de persoon in kwestie ... Sommige coördinatoren nemen een rol op binnen de leerlingenbegeleiding, andere focussen zich vooral op praktische zaken en er zijn coördinatoren die didactische thema’s opnemen.

Dat illustreert het brede karakter van de opdracht van topsportschoolcoördinator, die in lijn met het convenant aandacht vraagt voor de verschillende componenten van de topsportschool en zowel voor het operationele niveau als het beleidsniveau. We merken op het terrein dat het niet evident is om al die verwachtingen waar te maken en dat er gaten vallen. Door hun unieke profiel hebben de topsportschoolcoördinatoren bovendien weinig sparringpartners op school. Scholen zoeken binnen hun omkadering naar mogelijkheden om de coördinatoren te ondersteunen, maar de opties zijn vaak beperkt.

In de topsportscholen zijn er vele overlegmomenten en -kanalen. De teamleden binnen de driehoek geven aan dat de kleinschaligheid in elke school leidt tot korte, informele lijnen tussen de verschillende betrokkenen. In de meeste topsportscholen is er structureel overleg, bijvoorbeeld wekelijks, met unisportfederaties en het internaat in functie van de dagelijkse operationele werking. Voorts sluiten de topsportschoolcoördinatoren en de internaatbeheerders aan bij het beleidsoverleg op directieniveau.

Ook binnen elke component van de driehoek is er overleg. De leraren overleggen zowel op vakgroepniveau als over vakgroepen heen. Soms is dit overleg eerder informeel, soms gestructureerd via een kerngroep. In de internaten overleggen de beheerder en de opvoeders. De topsportdisciplines stemmen intern af, maar weinig over de disciplines heen.

42% van de topsporttrainers is van mening dat de eigen didactische aanpak binnen de sporttak in hoge of zekere mate verschilt van die in andere sporttakken. Eén op vier trainers ziet weinig verschil in aanpak en één derde van de trainers verklaart geen zicht te hebben op de aanpak binnen andere sporttakken.

De scholen organiseren logische samenwerkingsverbanden met onder meer Sport Vlaanderen, de unisportfederaties, het internaat en het CLB. Voorbeelden van samenwerkingen met een externe partner zijn (1) het traject dat een school loopt met de UCLL rond het begeleid zelfstandig leren, (2) een samenwerking met de pedagogische begeleidingsdienst rond het thema 'evaluatie' of (3) een netwerk van de topsportscholen van een onderwijsverstrekker. De meeste samenwerkingsverbanden hebben een positieve impact op de onderwijsleerpraktijk in de pool topsport en op de schoolwerking. In sommige samenwerkingen staan de topsportscholen echter minder sterk dan de partner: unisportfederaties kunnen een grote invloed hebben op de instroom of de vroegtijdige uitstroom van topsportleerlingen, waardoor er grote schommelingen in het leerlingenaantal van de topsportscholen ontstaan (zie 4.2.1). Ondanks de afspraken in het convenant over een ordelijke transitie zien we toch dat scholen worstelen met de gevolgen van sommige beslissingen van de unisportfederaties. Scholen hebben bijna geen mogelijkheden om een nieuw topsportpubliek aan te boren.

5.2.3 Participatief en responsief karakter van de topsportscholen

De topsportschoolcoördinatoren zijn duidelijk het aanspreekpunt voor het schoolteam, de unisportfederaties, het internaat, het CLB, de ouders en de leerlingen. Zij nemen een prominente rol op in de interne communicatie van de school. Die verloopt via diverse kanalen. Over het algemeen ervaren de meeste teamleden de communicatie over de pool topsport als transparant, informatief, ondersteunend, stimulerend, en vlot en tijdig beschikbaar. Toch blijkt uit ons onderzoek een grote nood om de diverse communicatiekanalen beter te stroomlijnen en de informatie van de diverse partners te centraliseren en vlot bereikbaar te maken.

De open vragen van de onlinebevraging leveren voor het item communicatie een gevarieerde input op. Sommige ouders en leerlingen uiten hun appreciatie over de open communicatie, oplossingsgerichte aanpak en responsief vermogen van de school en internaat, de openheid voor feedback, vragen en bezorgdheden van ouders. Ze vermelden de topsportschoolcoördinator als spilfiguur en hebben het over de betrokkenheid en de vertrouwensband met de leerling en de aandacht voor het socio-emotioneel welbevinden.

Anderzijds blijkt dat een aantal ouders een sterker uitgebouwde communicatie zouden waarderen. Ze hebben het over een weinig open, transparante en responsieve houding ten opzichte van ouders voor de drie componenten van de driehoek: de school (aanbod, vorderingen, welbevinden), de topsport (selectiecriteria, opvolging blessures, omgang met vragen en bezorgdheden van ouders) en het internaat (weinig openheid).

Weinig scholen slagen erin om de topsportleerlingen, de ouders en alle leden van het schoolteam te stimuleren om aan de besluitvorming deel te nemen, al zijn er af en toe bevragingen. De internaten organiseren internenraden, soms met alle internen, soms met een afvaardiging.

Toch antwoordt een derde van de internen in de bevraging niet betrokken te worden bij het opstellen van leefregels.

De topsportscholen spelen weloverwogen in op maatschappelijke ontwikkelingen en actuele gebeurtenissen en verwachtingen van bijvoorbeeld Sport Vlaanderen, de verschillende unisportfederaties waarmee ze samenwerken en de begeleidingscommissie. Zo zien we dat een aantal scholen aandacht hebben voor aspecten van mediatraining. Ze ontwikkelen samen met de unisportfederaties acties om het mentaal welbevinden meer en beter te monitoren in functie van het vermijden of opsporen van grensoverschrijdend gedrag. Verschillende scholen ondersteunen het recent opgestarte traject rond digitalisering. We merken dat scholen de mogelijkheden van digitalisering vaak bekijken vanuit de langdurige afwezigheden en minder vanuit een didactische-pedagogische meerwaarde om de reductie van lesuren kwaliteitsvol te ondersteunen. De topsportscholen gaan met de internaten en de unisportfederaties in gesprek over de voeding, vaak als reactie op opmerkingen van unisportfederaties, ouders of leerlingen. Die geven in de bevraging allemaal duidelijk aan dat de scholen en internaten daarvoor open staan.

De bevraging peilde naar de mate waarin het internaat rekening houdt met de voedingsnoden van de leerling, de nood aan rust, het trainingschema, topsportgerelateerde afwezigheden en het mentaal welbevinden. Ouders, leerlingen en trainers zijn het erover eens dat er rekening gehouden wordt met de trainingsuren en afwezigheden. Wat de voedingsnoden betreft is de beleving minder positief: 40% van de leerlingen, 33% van de ouders en 26% van de trainers vindt dat het internaat 'eerder wel' of 'helemaal niet' inspeelt op de behoeften van de leerlingen. Ze noemen de voeding onder meer weinig gevarieerd, onvoldoende gezond of niet aangepast aan de voedingsbehoeften voor de specifieke sporttak of de specifieke leerling. Anderen appreciëren dan weer de keuzemogelijkheden op vlak van aanbod en etensuur (buffet, aanbod van gezonde snacks, saladbar ...).

5.2.4 Samenhangend en doelgericht karakter van het beleid

De eigenheid van de topsportscholen en de driehoek topsportschool - unisportfederatie(s) - internaat zorgen voor een extra uitdaging om de samenhang van het beleid te bewaken. Ondanks de formele en informele overlegkanalen en de draaischijffunctie die elke topsportschoolcoördinator opneemt, blijkt het moeilijk om synergieën te creëren, gelijkgericht te werken waar dat logisch is en bewust verschillen in te bouwen waar dat nodig is. Het overleg richt zich hoofdzakelijk op de schoolwerking en minder op het leren en onderwijzen en de samenwerking binnen de driehoek. Uit de verslagen blijkt dat

bijvoorbeeld in de stuurgroepen vooral praktische, organisatorische en operationele thema's aan bod komen.

Door de expertise bij elke partner in de driehoek te delen en synergieën te zoeken, kunnen de scholen groeien op terreinen zoals het bewaken van het mentaal welbevinden van de topsportleerlingen of het doelgericht zicht krijgen op relevante informatie over de topsportleerlingen (bijv. in een leerlingenvolgsysteem).

De samenwerking tussen de leraren van de algemene vorming en de trainers van de topsportcomponent beperkt zich tot informeel overleg in de leraarskamer, althans waar de sportfaciliteiten aan de school palen, tot aanwezigheid van de unisportfederaties/trainers op klassenraden en hier en daar het begeleiden van de onderzoekscompetentie in samenwerking met een leerkracht Nederlands. Van kruisbestuiving is weinig sprake. Sommige teamleden voelen daarvoor niet de noodzaak. De internaten hebben niet altijd een goed zicht op de manier waarop de school de onderwijsleerpraktijk vormgeeft, waardoor de aangeboden studiebegeleiding niet altijd spoort met de aanpak van de school.

Ook voor het onderwijskundig luik en het topsportluik is samenhang een aandachtspunt. Waar leraren weinig parallelcollega's hebben in de topsportrichtingen hebben ze de neiging om terug te plooiën op een vakgroep die vooral focust op het regulier onderwijs. Dat bemoeilijkt pogingen om een topsportspecifieke aanpak uit te werken. Binnen de pool topsport zijn er weinig systemen en structuren om de maatregelen en afspraken te realiseren.

De topsportscholen sturen hun beleid nog weinig doelgericht aan, zeker voor het onderwijskundig luik. De geïnstalleerde overlegstructuren zijn voornamelijk ondersteunend voor de schoolwerking en minder voor het leren en onderwijzen. Dat blijkt ook uit onze analyse van het onderwijskundig beleid (zie 5.2.5). In het professionaliseringsbeleid zien we iets gelijkaardigs gebeuren. Elke school stimuleert professionalisering maar vanuit algemene thema's en niet afgestemd op de topsportleerlingen. De trainers daarbij betrekken gebeurt op dit moment weinig. Zij worden veelal aangestuurd door de unisportfederaties.

In de bevraging online kregen de trainers een aantal specifieke vragen over hun werkcontext: professionalisering, participatie aan het schoolbeleid en afspraken over de sportdidactische aanpak. Van de trainers neemt 74% regelmatig deel aan professionaliseringsactiviteiten in functie van hun opdracht in de topsportschool, 22% af en toe en 4% nooit. 36% van de trainers geeft aan regelmatig betrokken te worden bij beleidsbeslissingen over de organisatie van de topsportschool (binnen de eigen sporttak of met de topsportschool zelf), voor 64% gebeurt dit af en toe of nooit.

5.2.5 Het onderwijskundig beleid binnen de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat

In de meeste topsportscholen ondersteunt het uitgetekende organisatie-model het onderwijskundig beleid. De topsportschoolcoördinatoren vormen daarin een belangrijke schakel. Ze nemen zoals reeds aangehaald veel hooi op hun vork en zijn vaak heel operationeel aan het werk, wat ten koste gaat van meer strategische reflectie en procesbegeleiding.

5.2.5.1 Het onderwijskundig beleid i.f.v. het bereiken van de onderwijsdoelen

Er zijn weinig afspraken over het bereiken van de onderwijsdoelen in het topsportluik van het curriculum. Er is een spanningsveld tussen de unisportfederaties en de scholen omtrent het te hanteren kader. Voor de unisportfederaties en hun trainers is het aanbod van onderwijsdoelen ondergeschikt aan de sportspecifieke leerlijn in functie van de selectiecriteria. Vanuit de regelgeving dienen de ontwikkelingsplannen te voldoen aan de specifieke eindtermen (SPET) Topsport en moeten de twee uren basisvorming Lichamelijke Opvoeding (LO) geïntegreerd aan bod komen. In de meeste scholen is er vanuit de sportfederaties weinig tot geen of enkel fragmentair aandacht voor die basisvorming. De school benut de know-how van de topsporttrainers zeer zelden om hun waardevolle expertise te koppelen aan de onderwijsdoelen van de basisvorming. Omgekeerd biedt de topsportcontext een unieke opportuniteit om ook een aantal eindtermen aan te bieden en eventueel te evalueren, wat niet gebeurt. In de praktijk werken topsporttrainers wel mee aan doelen in verband met gezondheid en blessure-preventie, socio-relatieve doelen en leercompetenties. In de meeste scholen worden topsporttrainers betrokken bij de realisatie van de onderzoekscompetentie of de geïntegreerde proef. De kwaliteit van de samenwerking is echter zeer verschillend.

Voor de twintig uren algemene vakken zien we dat alle scholen gericht zijn op het bereiken van de onderwijsdoelen. Het beleid legt de opvolging van de realisatie in handen van de vakgroepen. De schoolteams beperken zich nog te vaak tot een registratie van het aanbod van de doelen, brengen onvoldoende de specificiteit van de topsportleerlingen in rekening en kunnen nog meer gezamenlijk reflecteren over het bereiken van de onderwijsdoelen.

5.2.5.2 Het onderwijskundig beleid i.f.v. de vormgeving van de onderwijsleerpraktijk

Scholen pakken de vormgeving van de onderwijsleerpraktijk heel verschillend aan. Sommigen beperken zich tot een klassieke lessentabel, zij het met een reductie. Eén school creëert, net als in haar reguliere studierichtingen, een extra uur remediëring. Twee scholen sturen de vormgeving vanuit hun visie in de richting van een meer flexibele invulling met weekplanningen, een mix van instructiemomenten en begeleid zelfstandig leren, afspraken over zelfstudiepakketten en de ondersteuning van de leerlingen met studiewijzers. Binnen die krijtlijnen blijven de leraren veel autonomie behouden, wat in vele gevallen leidt tot uiteenlopende praktijken of soms een gebrek aan diepgang. Waar er ingezet wordt op zelfsturing krijgen de leerlingen niet altijd functionele richtlijnen, stappenplannen en strategieën aangereikt om doelgericht zelfstandig aan de slag te gaan. Daardoor genoeg grijpen verschillende leraren terug naar meer instructiemomenten en verlaten ze de piste van het hybride en zelfstandig leren.

5.2.5.3 Het onderwijskundig beleid i.f.v. de leerlingenbegeleiding en de evaluatie en rapportering

Elke topsportschool neemt maatregelen om de leerlingenbegeleiding en de evaluatie en rapportering vorm te geven. Voor de leerlingenbegeleiding sporen die nagenoeg volledig met de aanpak van de reguliere school, zonder veel maatregelen of aandachtspunten die inspelen op de specificiteit van de topsportleerlingen. Voor de evaluatie en rapportering krijgt de aanpak voor de algemene vorming meer accenten gericht op de topsportcontext, maar alle partners in de driehoek ontwikkelen een eigen dynamiek zonder veel afstemming (zie deelonderzoeksvragen 4 en 5).

Uit de bevraging blijkt dat vier op vijf ouders vinden dat de school hun kind de ondersteuning geeft die het nodig heeft bij het leren en studeren (80%) en dat de school rekening houdt met de fysieke en mentale belasting die de topsport met zich meebrengt (77%). Ongeveer negen op tien ouders geven aan dat ze problemen of bezorgdheden kunnen aankaarten bij de school (89%) en dat de school hen informeert over de vorderingen van hun kind (86%). In de toelichtingen melden enkele ouders dat dit voornamelijk gebeurt via de traditionele rapporten en oudercontacten en dat daarbij de focus ligt op een veeleer summiere, 'droge' rapportage over de leerprestaties en niet over de topsportcomponent. Dat spoort met de vaststelling dat slechts 64% van de trainers akkoord gaat met de stelling dat de school bij hen of bij de federatie informeert naar de sportieve vorderingen van de leerlingen.

5.3 Deelonderzoeksvraag 3: In welke mate evalueren topsportscholen hun werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit resultaten en effecten bij getalenteerde sporters?

Deelonderzoeksvraag 3 is gerelateerd aan onderstaande kwaliteitsverwachting uit het OK.

K2: De topsportschool evalueert haar werking cyclisch, systematisch en betrouwbaar vanuit de resultaten en effecten bij lerenden.

Voor de tien trainingsuren binnen de specifieke vorming van de opleiding vormen uiteraard de sportieve prestaties een objectieve parameter voor het succes van de opleiding. De federaties volgen de prestaties en wedstrijdresultaten van de leerlingen systematisch en nauwgezet op. Elke sport kent een eigen dynamiek om die prestaties te monitoren. Het onderzoek ging niet in op mogelijke kwaliteitsstandaarden voor de opvolging van de sportieve prestaties (zie ook deelonderzoeksvraag 6. Outcomes). We focussen hieronder op de algemene vorming, inclusief de twee uren LO.

5.3.1 Relevantie voor de klaspraktijk

Uit ons onderzoek blijkt dat topsportscholen aandacht hebben voor de evaluatie van relevante aspecten van de schoolwerking. Het beeld beantwoordt aan het kwaliteitsbeeld in het regulier onderwijs³: in een aantal gevallen behoort het evalueren van onderwijskundige aspecten tot de cultuur van de school. Soms is de opvolging beperkt tot ad hoc initiatieven en acties van individuele leraren, met soms grote verschillen tussen de vakken en leraren. In andere gevallen behoort het monitoren van de werking tot de bewuste kwaliteitszorg van de school.

De opvolging van de realisatie van de eindtemen behoort doorgaans tot wat directies vragen aan de leraren en vakgroepen. De opvolging van de resultaten (het behalen van de onderwijsdoelen) is veel minder een focus van de kwaliteitszorg binnen de scholen. Uiteraard worden de individuele leerlingen opgevolgd en bijgestuurd op basis van hun schoolresultaten. Maar niet alle vakgroepen volgen systematisch en doelgericht de globale resultaten in alle aspecten op. Ze onderbenutten tendensen en signalen om bijstellingen bespreekbaar te maken zoals significante verschillen tussen leraren of tussen dagelijks werk en examens. De reflex om ook beleidsmatige conclusies te verbinden aan

³ Als bron voor de vaststellingen over het regulier onderwijs gebruiken we de Onderwijsspiegels van de afgelopen jaren.

schoolresultaten of om de eigen onderwijsleerpraktijk onder de loep te nemen, is veel minder ingeburgerd. Dit geldt trouwens niet enkel voor topsportscholen.

De evaluatie- en rapporteringspraktijk zijn dikwijls het voorwerp van bewust geplande kwaliteitsacties of een schoolbrede aanpak. Dat geldt ook voor de leerlingenbegeleiding en in zekere mate voor de vormgeving van de leef- en leeromgeving. Het geldt veel minder voor de aansturing van de professionalisering en voor de bijsturing van de eigen onderwijsleerpraktijk.

Net zoals bij de visieontwikkeling kan de driehoek topsportschool - -unisportfederatie(s) - internaat beter worden benut om aan gedeelde kwaliteitsontwikkeling te doen. Uit ons onderzoek blijkt alvast dat de systemen voor kwaliteitsbewaking van de verschillende partners meestal niet op elkaar afgestemd zijn. Meerdere scholen geven aan dat het niet duidelijk is wie initiatief moet of kan nemen om de kwaliteitszorg binnen de driehoek verder vorm te geven. Anderzijds zijn er ook positieve tendensen te merken, zoals de bespreking van de sportieve prestaties op klassenraden (die in eerste instantie over de schoolse resultaten handelen).

In scholen met ook niet-topsportleerlingen blijkt het exclusief opvolgen van de topsportleerlingen als groep (los van de andere studierichtingen) geen voor de hand liggende optie te zijn. Noch de systemen, noch het bewustzijn om die invalshoek te hanteren blijken tot nu toe door te wegen in de werking. Daardoor lopen beleidsmatige keuzes die specifiek focussen op de topsportleerlingen, vertraging op omdat ze organischer tot stand komen of uitblijven.

5.3.2 Betrouwbare en cyclische evaluatie

De topsportscholen sturen hun werking doorgaans bij naar aanleiding van vastgestelde werkpunten. Ze nemen de sportprestaties van hun leerlingen in beschouwing naast de schoolresultaten, het welbevinden en de tevredenheid van de leerlingen en ouders. Ze verzamelen meestal ook gegevens over de afwezigheden van de topsportleerlingen en data over studiesucces in het vervolgonderwijs – dit laatste slechts in geringe mate. Maar de kwaliteitsbewaking verloopt hoofdzakelijk vanuit problemen die zich voordoen en in mindere mate vanuit een structurele analyse van kwalitatieve en kwantitatieve data. Het is logisch dat een dergelijke (ad hoc) aanpak niet altijd leidt tot bijvoorbeeld een effectieve leerlingenbegeleiding op maat van de topsportleerling of onderwijs aangepast aan de specifieke topsportcontext.

Hoewel er heel wat aspecten geregeld geëvalueerd worden (welbevinden, sportprestaties ...) is het ontbreken van cycliciteit en systematiek in de evaluaties een hinderpaal voor een doelgerichte koppeling van eigen onderzoeksresultaten aan beleidsopties. Dat geldt op het beleidsniveau van de school, maar ook op het niveau van de vakken. Uit ons onderzoek blijkt dat het voor de meeste topsportscholen nog een uitdaging is om vanuit fundamentele vaststellingen een aantal operationele en concrete, meetbare doelen te formuleren. Dat bemoeilijkt de evaluatie van de kwaliteit achteraf. Ook leerlingen (en ouders) worden nog niet altijd betrokken bij de evaluatie van de kwaliteit, hoewel er scholen zijn die bewuster inzetten op de participatie van leerlingen en ouders.

De topsportscholen nemen deel aan de jaarlijkse evaluatievergadering van de begeleidingscommissie binnen Sport Vlaanderen.

5.4 Deelonderzoeksvraag 4: In welke mate slagen topsportscholen erin een onderwijsleerpraktijk uit te werken die de getalenteerde sporters maximaal ondersteunt op studievlak?

Deelonderzoeksvraag 4 is gerelateerd aan onderstaande kwaliteitsverwachtingen uit het OK:

V3: De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen.

V4: Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan.

5.4.1 Passend, activerend en samenhangend onderwijsaanbod

De beeldvorming van de topsportleerlingen voor de algemene vorming verschilt doorgaans niet significant van wat in de reguliere school gebeurt. Informatie van de vorige school, instaptoetsen, klasobservaties bij het begin van het jaar, portretterende klassenraden ... voeden het beeld van de topsportleerling, al dan niet digitaal vastgelegd. De meestal ingewikkelde structuur van de digitale platformen komt de transparantie en het efficiënte gebruik van de gegevens niet ten goede. Daar staat tegenover dat volgens de scholen de kleinere leerlingengroepen een individuele benadering toelaten en stimuleren. Door een persoonlijke aanpak krijgen de leraren doorgaans een vrij goed zicht op de competenties van de leerling.

De mate waarin leraren het onderwijsleerproces afstemmen op de beeldvorming van de topsportleerlingen is echter wisselend. Ook hier is het beeld dat we in de topsportscholen vaststellen een staalkaart van wat er in Vlaanderen gebeurt (zie Onderwijsspiegels 2015 – 2022⁴). In de meeste scholen overheerst voor het gros van de vakken een leraargestuurde onderwijspraktijk met de onderwijsdoelen als leidraad. In een aantal gevallen spelen scholen meer in op de (te ontwikkelen) planningscompetenties van de leerlingen om het eigen leertraject vorm te geven. Of het aanbod uitdagend is voor de leerlingen levert geen eenduidig beeld op. Ook dat is afhankelijk van de dynamiek binnen de vakgroepen en de aanpak van individuele leraren.

Opvallend is dat ook binnen eenzelfde school de werkwijze en de kwaliteit van het onderwijsleerproces (soms grondig) verschillen voor de onderscheiden vakken of zelfs per leraar. Dat wijst onder meer op een weinig gelijkgerichte en systematische aanpak van de specifieke benadering die de topsportleerlingen vereisen. Ondanks de verdienstelijke inspanningen van de topsportschoolcoördinatoren in alle scholen blijft de vakinhoudelijke invalshoek meestal afhankelijk van de dynamiek binnen de vakgroepen en de mate van beleidsmatige aansturing (of het gebrek daaraan).

In het topsportconvenant engageren de scholen zich om de aandacht voor de specificiteit van de topsportleerling onder meer te realiseren via aangepaste leermethodes en permanente evaluatie. De mate waarin de scholen dit waarmaken, hangt af van het gekozen beleid, maar ook in ruime mate van de vakgroepwerking. Uitzonderlijk staat die volledig en exclusief ten dienste van de topsportleerlingen. In de meeste gevallen sluiten de leraren die lesgeven aan topsportleerlingen maximaal aan bij de (vakgroep)werking van de moederschool. Ze zijn dan mee afhankelijk van de beleidsbeslissingen en de kwaliteit en dynamiek van de werking in de moederschool. Hoewel de leraren ijveren voor een

⁴ Zie www.onderwijsinspectie.be/nl/andere-opdrachten/andere/jaarverslag-onderwijsspiegel.

aangepaste werking voor de topsportleerlingen, merken we toch een zeker spanningsveld op, dat een enkele keer zelfs merkbaar is binnen de groep topsportleraren. Ook hier geldt dat niet het model of type sportschool de kwaliteit van de werking bepaalt, maar wel de mate waarin aandacht en (beleids)ruimte gevraagd kan worden voor de specifieke aanpak van topsportleerlingen. Dat hangt ook samen met de mate waarin de schooldirectie zichzelf verantwoordelijk acht voor de topsportschool als apart geheel.

In alle scholen geven een aantal leraren opdrachten aan leerlingen die op verplaatsing zijn voor sportactiviteiten. De opvolging van die opdrachten varieert echter per school, per vak of per leraar. Soms beschouwen de leraren de afwezigheden (stages, wedstrijden ...) als een gegevenheid, zonder verder aandringen op studietijd op verplaatsing. De focus op sportwedstrijden en de lamentabele of afwezige internetverbindingen gelden dan als veelgehoorde verantwoording of excuus. Een aantal scholen laat de leerlingen de opdrachten digitaal doorsturen. Ofwel haalt de leerling bij terugkomst – dus reactief – de “verloren” tijd zo goed als mogelijk in, worden opdrachten verbeterd, enzovoort. Slechts uitzonderlijk is er ook aandacht voor het echt verwerken van leerstof vanop afstand. Dikwijls is het lesmateriaal daar niet geschikt voor. De kwaliteit van de opdrachten vertoont een grote variatie, ook als het gaat over het aansturen op zelfregulering. Aandacht voor planningsvaardigheden is er in elke school, maar het is uitzonderlijk dat een school structureel en proactief inzet op aangepaste leermethodes die topsportleerlingen in staat stellen om leerstof op een snelle en doelmatige wijze zelfstandig en desgevallend vanop afstand te verwerken. Waar dat wel gebeurt, zet men in op maximale responsabilisering en zelfsturing van de leerling door het ontwikkelen van (modulaire) leerpaden. Hoewel de visie en het concept voorligt, is er nog geen school die nu al voor het volledige onderwijsaanbod organisatorisch en onderwijskundig volledig inspeelt op de noden van topsportleerlingen.

Van de 255 ouders die de bevraging invulden, geeft ongeveer een vierde aan dat hun kind het afgelopen schooljaar langer dan een week afwezig is geweest omwille van de topsport (bijv. voor een stage). De grote meerderheid van die ouders is van mening dat de school bij afwezigheid duidelijk aangeeft welke leerstof hun kind moet verwerken (75%), dat het leerstofmateriaal hun kind toelaat de leerstof vlot bij te houden (77%), dat het elektronisch leerplatform daarbij ondersteunt (79%) en dat leraren vanop afstand bereikbaar zijn om vragen te beantwoorden (68%). Op de vraag of de leraren feedback geven over het leerproces van het kind zijn de antwoorden minder overtuigend. Daar geeft een op de vier ouders aan dat dit (eerder) niet het geval is en ongeveer 14% weet het niet.

Een vierde van de 277 bevraagde leerlingen geeft aan dat ze langer dan één week afwezig waren omwille van topsportactiviteiten. Ook bij de leerlingen zijn de antwoorden over de omkadering bij afwezigheid overwegend positief, waarbij de beschikbaarheid op afstand van leraren voor het beantwoorden van vragen opvalt in positieve zin (96% eerder of helemaal akkoord). Ongeveer een op vier leerlingen vindt echter dat de school niet voldoende duidelijk is over welke leerstof ze moeten verwerken (27%) en een op drie leerlingen zegt weinig of geen feedback te krijgen over hun leerproces in de afwezigheidsperiode (34%).

De topsporttrainers evalueren de omkadering door de school bij afwezigheden overwegend positief. Opvallend is echter dat bijna 20% van de trainers verklaart dat ze geen zicht hebben op de diverse aspecten van de ondersteuning bij afwezigheden. Voor feedback bij het leerproces loopt dit op tot 37% van de trainers die de bevraging beantwoordden.

In alle scholen houden de leraren rekening met de specifieke context van de topsportleerlingen. Met name de afwezigheden en ingeperkte onderwijstijd kunnen de leraren niet vermijden. De scholen spelen echter in mindere mate in op de (door scholen zelf vooropgestelde) noodzaak tot grotere zelfstandigheid van topsportleerlingen.

Meestal zijn de leraren weinig tot niet betrokken bij de beslissing om de uren voor hun vak te reduceren. Die beslissingen worden door het beleidsteam van de school genomen, ingegeven door pragmatiek, historische beslissingen, de onderwijsvernieuwing enzovoort. Ondanks de reductie van de onderwijstijd en de combinatie met topsport, die dikwijls als “zwaar” omschreven wordt, bestempelen de leraren in nagenoeg alle gevallen de onderwijsdoelen als “haalbaar”. Toch geven leraren, leerlingen en ouders aan dat de keuze voor tso soms gemaakt wordt omdat de combinatie van aso met topsport te zwaar blijkt, ook voor leerlingen die op intellectueel vlak aso zouden aankunnen (zie 5.6).

De leraren houden over het algemeen rekening met de talige competenties van de leerlingen in het onderwijsaanbod. Dikwijls is de aandacht en de manier waarop die taligheid vorm krijgt afhankelijk van initiatieven van individuele leraren of taalvakgroepen. De integratie in de andere dan taalvakken is beperkter (tot bijv. het opstellen van woordenlijsten). Alle scholen erkennen dat zelfredzaamheid een belangrijke doelstelling is voor de topsportleerling en dat taligheid daar in belangrijke mate deel van uitmaakt. Dat inzicht leidt niet steeds tot structureel inzetten op talige competenties in het algemeen. Positief is dat, waar er anderstalige leerlingen zijn, men hiermee in de meeste scholen rekening houdt in het onderwijsaanbod: bijvoorbeeld anderstalige leerlingen die extra Nederlands krijgen in de plaats van Frans of het inzetten van taaltrainers voor Nederlands. Topsportleerlingen tikken opvallend weinig aan voor OKI-kenmerken (zie 4.2.3), maar dit verantwoordt slechts ten dele de ondermaatse inzet op bijvoorbeeld intensieve taalsteun in het kader van zelfregulering.

De meeste scholen zetten weinig in op doelgerichte strategieën die het leren, het probleemoplossend denken en de zelfregulatie stimuleren binnen de vakken. Er gebeuren wel inspanningen op dit vlak, maar die zijn weinig structureel en weinig ingebed in de organisatie en de onderwijsleerpraktijk. Een bewuste strategie en een plan van aanpak om binnen de vakken structureel aandacht te vragen voor metacognitieve vaardigheden vinden we slechts in een paar scholen terug. De opbouw en samenhang over de graden heen is een specifiek aandachtspunt dat, net zoals in het regulier onderwijs, dikwijls onderbelicht blijft.

5.4.2 Feedback

Uit de onderzochte vakken van de algemene vorming blijkt dat de kwaliteit van de feedback, net zoals de hele vormgeving van de onderwijsleerpraktijk, dezelfde sterktes en zwaktes vertoont als in het regulier onderwijs. Algemeen genomen is de feedback in de algemene vorming vooral productgericht en deels ook persoonsgericht. Procesfeedback is minder ingeburgerd. Dat wil niet zeggen dat er geen aandacht is voor het proces, maar het wordt minder expliciet opgevolgd en geëvalueerd. Soms is er expliciete aandacht voor procesfeedback bij het afsluiten van een evaluatieperiode (bijv. na een trimester).

Zowel de ouders, leerlingen als de trainers geven in de onlinebevragingen aan dat ze onvoldoende zicht hebben op de leervorderingen van de leerlingen na langere afwezigheden. Daar is dus meestal geen of onvoldoende feedback op. Het is net dit aspect dat mee bepalend

is voor het slagen op studievlak en op sportief vlak. Met name de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de leerlingen wordt hier aangesproken wanneer ze niet aanwezig zijn op school.

Gezamenlijke feedback op het studieverloop en de sportieve prestaties komt voor, maar bijna altijd ad hoc en informeel. Slechts uitzonderlijk maakt deze “integrale visie” op de prestaties van leerlingen en de bijhorende feedback gestructureerd deel uit van de feedback- en evaluatiecultuur.

5.5 Deelonderzoeksvraag 5: In welke mate bieden topsportscholen begeleiding aan de getalenteerde sporters op het vlak van leren en studeren, schoolloopbaan en welbevinden?

Deelonderzoeksvraag 5 is gerelateerd aan onderstaande kwaliteitsverwachting uit het OK:

B2: Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren en als preventieve gezondheidszorg

5.5.1 Beeldvorming in functie van leren en studeren

Topsportscholen leveren inspanningen om hun leerlingenpubliek te leren kennen. De verantwoordelijken voor de schoolse en sportieve vorming werken daarbij steeds meer samen, maar de initiatieven zijn nog niet altijd op elkaar afgestemd.

De kleinschaligheid van de topsportscholen leidt in het onderwijsluik hoofdzakelijk tot een weinig gesystematiseerde beeldvorming. De schoolteams baseren zich door de band op de dagelijkse, informele contacten met leerlingen en collega’s. Vaak geven ze meerdere jaren les aan dezelfde leerlingen. Leraren weten op die manier bijvoorbeeld welke leerling thuis een andere taal spreekt of wie schoolse achterstand heeft. Ze kennen de sporttak van de leerlingen (in mindere of meerdere mate) en het bijhorende ritme van trainingen, stages en wedstrijden. De grote betrokkenheid van de leraren stimuleert de beeldvorming.

Soms zijn er meer structurele impulsen aan het begin van het schooljaar of bij de inschrijving, zoals portretterende klassenraden, overzichten van leerbehoeften die de leerlingenbegeleiding opstelt of intakegesprekken met leerlingen en ouders. Dergelijke activiteiten missen dikwijls een breed perspectief dat ook oog heeft voor de sterktes en interesses van leerlingen en de specifieke situatie van topsportleerlingen. Zo blijken leraren en opvoeders vaak beperkt op de hoogte te zijn van de timing van de selectiemomenten, altijd een cruciale en eerder stresserende periode voor topsportleerlingen.

Trainers en unisportfederaties werken bijna dagelijks intensief met de topsportleerlingen. Naast de informele informatieverzameling hanteren zij ook meer gestructureerde vormen van beeldvorming, gaande van een meer cijfermatig in kaart brengen van fysieke eigenschappen tot een holistische benadering met aandacht voor het mentale.

Topsportschoolcoördinatoren bekleden een unieke functie als draaischijf tussen leerlingen, ouders, school, unisportfederaties en internaat. Ze sluiten waar mogelijk aan bij klassenraden en bespreken

leerlingendossiers tijdens stuurgroepvergaderingen of overlegmomenten met trainers en internaat. Steeds meer nemen ook trainers deel aan portretterende en andere klassenraden. In sommige gevallen hebben zij toegang tot het leerlingenvolgsysteem of kunnen ze informatie registreren. Hetzelfde geldt voor opvoeders en beheerders van internaten. Waar de sportinfrastructuur in of vlak bij de school is, ontstaan mogelijkheden om de trainers te betrekken bij informeel overleg, bijvoorbeeld door te voorzien in een overleglokaal in de school. Nog niet elke school die deze mogelijkheid heeft, grijpt die kans.

Ook uit de resultaten van de onlinebevraging van ouders, leerlingen en trainers blijkt dat de internaten meestal weinig betrokken worden bij een structurele uitrol van de begeleiding van het leren en studeren. 95% van de ouders geeft aan dat het internaat goede omstandigheden biedt voor het maken van schoolwerk en dat het in voldoende studietijd voorziet (91%), dat het hen informeert over het gedrag van hun kind (87%) en dat het internaat aanspreekbaar is bij zorgen of vragen (93%). Op de vraag naar studiebegeleiding is het beeld minder gunstig: 40% van de ouders gaat (helemaal of gedeeltelijk) niet akkoord met de stelling dat het internaat hun kind begeleidt bij het studeren of ze verklaren er geen zicht op te hebben.

Bij de leerlingen zien we een vergelijkbaar beeld als bij de ouders met telkens een iets minder gunstig percentage voor de stellingen: studieomstandigheden 87%, studietijd 88%, feedback op houding en gedrag 78% en aanspreekbaarheid 82%. Meer dan een op drie leerlingen (35%) ervaart een gebrek aan studiebegeleiding. Leerlingen werden bijkomend bevraged over hun inspraak in en betrokkenheid bij het schoolbeleid. De helft van de leerlingen geeft aan dat ze betrokken worden bij beslissingen die op hen van toepassing zijn (49%) en bij het opstellen van leefregels (51%).

Bij de topsporttrainers valt het hoge percentage op (35%) dat niet weet of het internaat hun topsportleerlingen begeleidt bij het studeren. Daarbij aansluitend meldt 17% dat het internaat hen niet informeert over het gedrag van hun leerlingen. Net zoals ouders en leerlingen zijn de trainers positief over de aanspreekbaarheid van de internaatsmedewerkers (91%), over de studieomstandigheden (81%) en over de geplande studietijd (87%).

De integratie van de schoolse en sportieve beeldvorming gebeurt vooralsnog fragmentair en ad hoc maar nog weinig structureel vanuit een benadering afgestemd op de eigenheid van topsportleerlingen. De topsportscholen slagen er nog niet om die informatie doelgericht, duurzaam en efficiënt te registreren. Ze worstelen, net als veel reguliere scholen, met het vinden van een werkbare, eenvoudige structuur. Heldere afspraken over wie binnen de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat welke informatie aanbrengt of kan raadplegen, ontbreken op dit moment meestal.

5.5.2 Brede basiszorg op vlak van leren en studeren

Topsportscholen begeleiden hun leerlingen op het vlak van leren en studeren op uiteenlopende manieren. Twee scholen werken een model uit dat in het lessenrooster in ruimte voorziet voor instructie, zelfstudie en coaching, op maat van topsportleerlingen. Die scholen stoten bij de uitrol van dat model op nieuwe uitdagingen. De infrastructuur leent zich nog niet altijd tot het vlot schakelen tussen instructiemomenten, momenten van individuele verwerking en groepswork. Leraren worstelen met de invulling van en de balans tussen instructie en coachen, bijvoorbeeld bij een kleiner vak als geschiedenis. Eén school voorziet in een remediëringsuur, maar die maatregel geldt ook voor de

studierichtingen zonder topsport. De andere scholen hanteren een klassiek lessenrooster met uren voor de diverse vakken.

Hoewel uit de bevestigingen blijkt dat ouders en leerlingen over het algemeen tevreden zijn over de aangeboden onderwijsactiviteiten, scoren online lessen en zelfstudie iets minder goed. 22% van de ouders en 25% van de leerlingen zijn naar eigen zeggen niet of eerder niet tevreden hierover. 11% van de ouders en 15% van de leerlingen geven aan niet te kunnen antwoorden op de vraag of ze tevreden zijn over de online lessen. In de toelichtingen geven ouders en leerlingen aan dat er ofwel geen ofwel een beperkt aanbod is, maar ook dat de online lessen nog kwaliteitsvoller kunnen uitgewerkt worden. Wat de zelfstudie betreft blijkt dat ouders en leerlingen vinden dat die niet doelgericht wordt ingevuld en dat er te weinig in begeleiding van de leerlingen voorzien wordt.

De topsporttrainers – voor zover ze er een beeld van hebben – schetsen een overwegend positief beeld van de onderwijsactiviteiten van de algemene vorming. Telkens schatten minder dan 2 op 10 trainers de tevredenheid over de lessen in de klas (10%), de online lessen (16%) en de zelfstudie (13%) (eerder) laag in. Een groep van 12% heeft geen zicht op de tevredenheid van de leerlingen over de online lessen en zelfstudie. Topsporttrainers kregen ook een vraag over de globale tevredenheid van hun leerlingen en zijn over het algemeen van mening dat hun leerlingen graag schoollopen in de topsportschool (93%).

Leerlingen werden bevestigd over de flexibiliteit van de evaluaties en de mogelijkheid tot begeleide zelfstudie. Drie op vier leerlingen (75%) kunnen naar eigen zeggen mee bepalen wanneer ze geëvalueerd worden (toets, examen ...). Twee op drie leerlingen (66%) beschikken over enkele lessen waarin ze via begeleide zelfstudie leerstof kunnen verwerken.

Los van de gekozen aanpak blijken de topsportscholen nog weinig tot niet te hebben nagedacht te over wat een brede basisvorming voor hen inhoudt. Zo blijkt 'instructie' in dezelfde school een heel uiteenlopende invulling te krijgen. Elders is er een boeiende en kwaliteitsvolle dynamiek binnen een kernteam, maar zijn niet alle leraren actief in de topsportstudiestudierichtingen daarbij betrokken. Waar er afspraken bestaan, blijkt het niet evident om ze op te volgen of om ze te delen met het internaat en de unisportfederaties. Het professionaliseringsbeleid speelt nog te weinig in op de uiteenlopende beginsituaties en de noden van de teamleden.

De topsportscholen missen op die manier kansen om de begeleiding van de topsportleerlingen proactief vorm te geven. Overal zijn er heldere afspraken over de duur en manier van studeren op internaat, met een leerlijn van meer begeleiding tijdens studiemomenten in groep in de eerste graad tot zelfstandig verwerken op de eigen kamer in de derde graad. In twee scholen geeft de topsportschoolcoördinator of een leraar korte sessies over 'leren leren'. Algemeen genomen treden de topsportscholen echter vooral curatief op wanneer leerlingen in hun leerproces op obstakels botsen. Het gaat dan om vakgebonden problemen die met het indienen van lesvoorbereidingen of extra oefeningen aangepakt worden. Wanneer de zorgnoden dat niveau overstijgen, vinden de leraren de weg naar de leerlingenbegeleiding. Scholen werken indien nodig samen met het CLB, maar vooral met psychologen van de unisportfederaties.

5.5.3 Onderwijsloopbaan

Door de eigenheid van elke sporttak en de selectiepolitiek van de unisportfederaties stromen leerlingen op diverse momenten in in de topsportscholen, met een zwaartepunt in de tweede graad (zie tabel 11). Leerlingen kunnen kiezen uit een minder breed palet aan studierichtingen dan in het regulier aanbod. Bovendien kunnen ze elk jaar hun statuut verliezen of beslissen om uit het systeem van de topsportscholen te stappen, bijvoorbeeld omdat ze al op jonge leeftijd een contract aangeboden krijgen bij een club. De statistieken van Sport Vlaanderen over de uitstroom illustreren dat: in de periode 2015-2018 ging het om minstens 103 en maximaal 142 leerlingen per jaar. Uit de datawijzer van de onderwijsinspectie blijkt bovendien dat deze uitstroom niet samenhangt met graden, maar gespreid verloopt over elk studiejaar. Vele leerlingen stappen dus binnen een graad over naar een andere studierichting. Het topsportconvenant roept de topsportscholen expliciet op om een vlotte overgang naar studierichtingen zonder de topsportcomponent mogelijk te maken.

	2016-2017	2017-2018		2018-2019		2019-2020		2020-2021	
3 ^{de} jaar	105	112							
4 ^{de} jaar		81	-24	89	-13				
5 ^{de} jaar				61	-20	62	-27		
6 ^{de} jaar						47	-14	57	-5

Tabel 11: Uitstroom van topsportleerlingen, totalen voor alle topsportscholen per leerjaar in de tweede en derde graad secundair onderwijs, 2016 tot 2021 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie). De tabel geeft de cijfers weer van twee cohortes leerlingen (een startend in 2016; lichtgrijs en een startend in 2017; donkergrijs) die we volgen over vier jaar (resp. tot 2020 en 2021). De cijfers geven enkel de uitstroom weer uit de cohorte.

In de onlinebevraging geeft slechts 35% van de ouders en 39% van de leerlingen aan dat de topsportschool de leerling informeert over de verdere schoolloopbaan bij verlies van het topsportstatuut. Bijna de helft (45%) van de ouders en leerlingen is van mening dat de school de leerling te weinig helpt om na te denken over zijn of haar topsportcarrière. Ongeveer 70% meldt wel dat de school de leerling ondersteunt bij de studiekeuze, maar er blijft een relatief grote groep die dit onvoldoende vindt.

Bij de topsporttrainers is de groep die verklaart geen zicht op te hebben op de onderwijsloopbaanbegeleiding groot (tot bijna 40% voor sommige aspecten).

De topsportscholen bieden de leerlingen informatie over de onderwijsloopbaan op de klassieke scharniermomenten zoals aan het einde van een graad. Daarvoor grijpen ze terug naar trajecten die uitgewerkt zijn voor reguliere leerlingen en die weinig aandacht besteden aan horizonverruiming en keuzebekwaamheid vanuit zelfkennis, interesses en competenties van de leerlingen. In gevallen waar het uitstippelen van de schoolloopbaan zich aandient op een ander moment, treden de topsportscholen veeleer reactief op dan proactief.

Het beperkt aanbod aan studierichtingen in de verschillende onderwijsniveaus en finaliteiten in de meeste scholen bemoeilijkt de oriëntering van leerlingen. De topsportscholen hebben weinig zicht op hun eigen attestering, de vervolgopleidingen van hun leerlingen en hun studiesucces. Dat de unisportfederaties op uiteenlopende momenten en soms pas heel laat in het schooljaar of tijdens de

zomervakantie hun selecties doorvoeren, maakt de begeleiding van de schoolloopbaan er niet gemakkelijker op.

5.6 Deelonderzoeksvraag 6: In welke mate bereiken topsportscholen de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep getalenteerde sporters?

Deelonderzoeksvraag 6 is gerelateerd aan onderstaande kwaliteitsverwachtingen uit het OK:

O2: Het schoolteam evalueert op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van de doelen.

R1: De topsportschool bereikt de minimaal gewenste output bij een zo groot mogelijke groep van lerenden.

Het inspectieteam benaderde deze onderzoeksvraag holistisch en focuste op het realiseren van de eindtermen en leerplandoelen. “Output” in termen van objectiveerbare en meetbare parameters in het onderwijs blijft een moeilijk verhaal.⁵ Toch leidt ons onderzoek op basis van de observaties, gesprekken en documentenstudie (digitaal en op papier) tot een aantal relevante inzichten over de gewenste output. Dit onderzoek focust op de output op onderwijsvlak, voor de output op sportief vlak is Sport Vlaanderen verantwoordelijk. Deze organisatie meet de sportieve prestaties onder meer op basis van internationale rankings en wedstrijdresultaten.

De algemene vorming vertrekt nog weinig vanuit een visie op onderwijs aan topsportleerlingen en de specificiteit van de doelgroep. We zien op dat vlak in enkele topsportscholen een dynamiek ontstaan met de modernisering als katalysator. De leerlingenevaluatie is evenwaardig en dikwijls gelijk aan die van andere studierichtingen in de scholen. De evaluatiepraktijk voor de topsporters is dan gebaseerd op die algemene werking en wordt aangepast qua timing, duur, frequentie ... in functie van de afwezigheden van de leerling.

Allemaal streven de topsportscholen de realisatie na van de eindtermen bij een zo groot mogelijke groep topsporters. Het bewustzijn rond de eindtermen levert dezelfde dwarsdoorsnede op als in Vlaanderen: er is wisselende aandacht voor.⁶ Over het algemeen vraagt het schoolbeleid van de topsportscholen aan de vakgroepen wel om bewust om te gaan met de volledigheid van het aanbod. Of de vakgroepen dit kwaliteitsvol opvolgen, hangt niet af van het type sportschool, maar veeleer van de vakgroepen of individuele leraren, die er al dan niet afspraken over maken.

Zoals we in het hele onderwijslandschap⁷ zien, vormen de transparantie van de evaluatiepraktijk met eenduidige en objectieve criteria, aandacht voor de volledigheid en het evenwicht (kennis, vaardigheden en attitudes) van de geëvalueerde doelen en in sommige gevallen ook de onderzoekscompetentie aandachtspunten binnen de topsportscholen. Dat de evaluatiepraktijk als onderdeel van de visie op onderwijs in topsportscholen een prominente plaats krijgt, is veeleer uitzonderlijk. Zo zien we over het algemeen geen hogere inzet op de evaluatie van procesmatige

⁵ Zie de Onderwijspiegels van de onderwijsinspectie van 2015 tot 2022.

⁶ Zie de Onderwijspiegels van de onderwijsinspectie van 2015 tot 2022.

⁷ Zie de Onderwijspiegels van de onderwijsinspectie van 2015 tot 2022.

aspecten, wat logisch zou zijn binnen een aanpak die aanstuurt op zelfregulering van de leerling. Doorstroming van de leerlingen en retentiviteit (doorstroming binnen de school) vormen in het algemeen geen tegenindicaties voor de gevraagde leereffecten. Studiesucces in het hoger onderwijs is daarentegen bij de meeste scholen een opvallend onderbenutte parameter voor het bereiken van de gewenste resultaten en effecten: vanwege de sportieve activiteiten is de opvolging van de studenten na de topsportschool dikwijls nog moeilijker dan in het regulier onderwijs.

Alle scholen zetten in op het welbevinden van de leerlingen. Dat gebeurt vanuit een grote betrokkenheid van de leraren. Het streven naar studiesucces, ondanks de grote focus op topsport, ligt aan de basis van een duidelijke 'drive' bij veel leraren. Het welbevinden wordt in veel gevallen opgevolgd aan de hand van enquêtes, maar ook door een formele en informele, individuele bespreking van de leerling op klassenraden en andere overleggen. De initiatieven zijn niet altijd op elkaar afgestemd binnen een afsprakenkader tussen de school, de unisportfederatie(s) en het internaat. In enkele gevallen leidt de aandacht voor aspecten van het welbevinden tot een zekere afvlakking van de gevraagde inspanningen op studiegebied. Leraren hebben dan te veel begrip voor afwezigheden en het niet nakomen van afspraken, zonder dat ze een goed zicht hebben op de reële studiegelegenheden op verplaatsing. Evengoed stellen we het omgekeerde vast, dat het studieniveau hoog in het vaandel wordt gedragen met een hoog beheersingsniveau als gevolg. Dat leidt er vooral toe dat leerlingen bewust kiezen voor een "minder zware studierichting" (dixit leerlingen, leraren en directies) vanwege de combinatie met topsport, bijvoorbeeld tso in plaats van aso zodat de combinatie met topsport haalbaar wordt. Topsportscholen hebben in die context de neiging om in tso-richtingen het beheersingsniveau te verhogen, wat dan een mogelijke hinderpaal kan zijn voor de leerlingen met een zuiver tso-profiel. Iets gelijkaardigs zien we bij leerlingen die voor de studierichting Moderne Talen kiezen in plaats van Wetenschappen omwille van de "veeleisende combinatie met topsport" en de "minder zware studierichting Moderne talen" (dixit de leerlingen, leraren en directies). De toekomst zal uitwijzen wat het effect zal zijn van de afschaffing van de studierichting Moderne Talen in combinatie met topsport.

Uit het onderzoek blijkt dat de scholen het behalen van de onderwijsdoelen evalueren en dat ze de minimaal gewenste output nastreven en ook bereiken bij een grote groep, zelfs met een gereduceerde onderwijstijd van twintig uren.

5.7 Conclusie: In welke mate ondersteunen topsportscholen de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters?

Al meer dan twee decennia nemen de Vlaamse topsportscholen een unieke opdracht op: getalenteerde sporters ondersteunen in hun volledige ontplooiing. Tijdens het schooljaar 2021-2022 onderzocht de onderwijsinspectie in welke mate de topsportscholen dat doel realiseren. Hun opdracht in de praktijk brengen is immers niet min: de leerlingen in een gereduceerde onderwijstijd toch een kwaliteitsvolle, brede vorming bieden, tegelijk hun sportieve talenten verder ontwikkelen en daarvoor een samenwerking uitbouwen tussen school, unisportfederaties en internaat.

Het onderzoek beperkt zich tot de tweede en derde graad om de belasting voor de scholen te beperken naar aanleiding van de recente uitrol van de modernisering in de eerste graad. Zeven heel diverse scholen maken deel uit van het onderzoek. De aangeboden sporttakken, de accommodatie, het opvoedingsproject of de voorgeschiedenis geven elke school een eigen karakter. Overal zijn echter teams aan de slag die met veel energie hun rol opnemen en hun topsportschool en het onderwijs

vormgeven met een groot hart voor de leerlingen. Uit de onderzoeken blijkt dat de kwaliteit van het onderwijs wat de algemene vorming betreft door de band genomen evenwaardig is aan de voltijdse trajecten, ondanks de reductie van het aantal lessen. Er zijn uiteraard aandachtspunten maar die verschillen niet structureel van wat we vaststellen in het regulier onderwijs en verschillen ook niet zoveel van wat in het vorige rapport naar boven kwam.⁸

Wanneer we de focus verleggen naar de specifieke opdracht van de topsportscholen, vormen twee bedenkingen een dubbele rode draad doorheen de conclusies. Elke partner – zowel de school, de unisportfederaties als het internaat – speelt op dit moment vooral pragmatisch en ad hoc in op de specificiteit van de topsportleerlingen. Typisch voor het topsportonderwijs zijn de reductie van het lesurenpakket, frequente afwezigheden van leerlingen (met een grote variatie tussen de verschillende sporttakken) en de uitdagende combinatie van het onderwijs met de topsportactiviteiten voor de leerling, wat een hoge mate van zelfredzaamheid van de leerling veronderstelt. Een structurele aanpak vanuit een visie op het ontwikkelen van die zelfstandigheid en zelfredzaamheid van jonge topsporters is er in het algemeen niet. De tweede rode draad gaat over de samenwerking en wisselwerking tussen de drie partners. Ook daar blijkt een overwegend pragmatische aanpak en een onderschatting van de mogelijkheden tot structurele samenwerking in functie van de onderwijskundige en sportieve doelen die de leerling moet behalen. Daardoor bereikt de ondersteuning niet haar optimum. Sommige topsportscholen staan al verder dan andere. Eén school heeft een visie op onderwijs uitgewerkt die specifiek afgestemd is op de topsportleerling. De werking die eruit voortvloeit, is nog in volle ontwikkeling. Andere scholen staan nog maar aan het begin van dat proces.

De topsportscholen delen enkele didactische aandachtspunten. Er is slechts schoorvoetend structurele aandacht voor metacognitie en zelfregulering. De reductie van het aantal lestijden leidt paradoxaal genoeg vaak tot een meer frontale, leraargestuurde didactiek. Het engagement in het topsportconvenant dat de onderwijsverstrekkers en de scholen aangepaste leermethodes zouden ontwikkelen, blijft grotendeels dode letter. De mogelijkheden van ICT en een digitale didactiek worden nog weinig ingezet. Het vermogen om dergelijke processen bij te sturen of te verfijnen, ontbreekt dikwijls. Zo speelt de professionalisering van trainers, leraren en directies nauwelijks in op de eigenheid en typische context van de topsportscholen, zowel wat het sportieve als het algemeen vormende luik betreft. De topsportschoolcoördinatoren kunnen hier een belangrijke rol spelen, maar hun takenpakket wordt zeer uiteenlopend ingevuld, afhankelijk van tal van lokale factoren (grootte van de school, historiek, accommodatie, aantal topsportleerlingen, het topsportbeleid binnen de unisportfederaties ...).

Op enkele factoren die daarin meespelen, hebben de scholen minder vat. Keuzes van unisportfederaties en sportclubs kunnen tot een schommelend leerlingenaantal leiden, wat het schoolbeleid en de continuïteit bemoeilijkt. Het beperkte aanbod aan studierichtingen, zowel in de matrix als in de scholen, creëert uitdagingen om leerlingen aan boord te krijgen en te oriënteren. We stellen ook vast dat het regelgevend kader en de convenanten al geëvolueerd zijn, maar dat ze de werkelijkheid van bijvoorbeeld de modernisering secundair onderwijs niet volledig volgen.

---

⁸ https://onderwijsinspectie.paddlecms.net/sites/default/files/2022-06/adoc.pub_de-schoolse-vorming-in-de-vlaamse-topsportscholen.pdf

Als laatste element van de conclusie willen we erop wijzen dat er een groep leerlingen is die geen topsportstatuut hebben, maar wel op hoog niveau sporten. Soms kunnen zij rekenen op de bereidwilligheid van hun school of gaan ze bewust naar een school die zich als topsportschool profileert, al dan niet in samenwerking met een sportclub. Zowel die scholen als die leerling bevinden zich administratief gezien in een grijze zone, bijvoorbeeld wat betreft de afwezigheden van de leerlingen en de invulling van flexibele individuele leertrajecten.

6 Aanbevelingen

Omwille van de verwevenheid van de verantwoordelijkheden en de noodzaak tot samenwerking hebben we aanbevelingen geïntegreerd geformuleerd en ze niet toegewezen aan de verschillende betrokken partijen (scholen, onderwijsverstrekkers, pedagogische begeleidingsdiensten, Sport Vlaanderen...).

Op basis van de vaststellingen formuleren we vijf clusters van aanbevelingen die verder worden toegelicht in dit hoofdstuk.

1. Optimaliseer de samenwerking binnen de driehoek school – unisportfederatie(s) – internaat.
2. Geef het beleid van scholen, unisportfederaties en internaten nog meer vorm vanuit de specificiteit van de topsportleerlingen.
3. Optimaliseer het functioneren van de topsportscholen en hun partners door het kader (regelgeving en convenanten) verder te ontwikkelen.
4. Versterk de ondersteuning van de topsportscholen.
5. Implementeer de algemene ontwikkelingen binnen het secundair onderwijs in de werking van de topsportscholen.

6.1 Optimaliseer de samenwerking binnen de driehoek topsportschool – unisportfederatie(s) – internaat

De samenwerking binnen de driehoek topsportschool - unisportfederatie(s) - internaat krijgt nog te vaak vorm vanuit informeel overleg en mist doelgerichte uitwerking en afstemming. Elke partner levert inspanningen maar heeft te weinig zicht op de aanpak van de andere twee partners. De bijzondere topsportconvenanten zijn symptomatisch voor de informele aanpak: ze worden nauwelijks tot niet geüpdatet en verliezen zo hun potentieel als bron van een dynamische samenwerking. Een herwerking om de drie of vijf jaar is aangewezen. Door nauwer samen te werken kan de kwaliteit van diverse processen nog aan diepgang winnen. Dat geldt onder andere voor de leerlingenbegeleiding, waar afspraken over welbevinden, grensoverschrijdend gedrag en psychosociaal welzijn nog te weinig structureel ingang vinden. Hetzelfde geldt voor de leerlingenevaluatie, waar de trainers en leraren regelmatig dezelfde aspecten evalueren en deze informatie nauwelijks delen.

6.2 Geef het beleid van scholen, unisportfederaties en internaten nog meer vorm vanuit de specificiteit van de topsportleerlingen

Een aantal elementen van het beleid van de moederschool kunnen performanter inspelen op de specificiteit van de topsportleerling (afwezigheden, zelfredzaamheid en reductie van de lessen). Scholen kunnen dergelijke denkoefeningen faciliteren door er structureel ruimte voor te creëren en die eigen aanpak geïntegreerd in de driehoek te implementeren en gezamenlijk op te volgen op alle niveaus: van algemeen beleid tot en met de klasvloerwerking, trainingen enzovoort.

De noden situeren zich onder meer op het vlak van de vormgeving van de brede basiszorg en de onderwijsleerpraktijk. De reductie van het aantal lessen algemene vorming heeft geen noemenswaardige invloed op het bereiken van de doelen, maar wel op didactische keuzes en het aanscherpen van de zelfregulatie en metacognitie van de topsportleerlingen. In enkele situaties

beïnvloedt het ook het beheersingsniveau voor een vak. De mogelijkheden die de digitalisering biedt om in te spelen op de noden van topsportleerlingen, zoals het werken met flexibele leertrajecten met modulaire leerstofpakketten om afwezigheden voor stages of competities op te vangen, worden op dit moment nog nauwelijks benut.

6.3 Optimaliseer het functioneren van de topsportscholen en hun partners door het kader (regelgeving en convenanten) verder te ontwikkelen

Topsportscholen organiseren zich op basis van een dubbel kader: enerzijds de regelgeving en anderzijds het topsportconvenant dat hoofdzakelijk het karakter van een engagementsverklaring heeft. Deze combinatie zorgt voor duidelijkheid op organisatorisch vlak en nodigt tegelijk uit tot het ontwikkelen van een didactiek op maat. Het is aangewezen om dat kader verder te laten evolueren om de kwaliteit van de topsportscholen te versterken.

In de topsportscholen ontmoeten de sportwereld en de onderwijswereld elkaar. Het huidige kader creëert voor scholen onvoldoende transparantie wie voor welk luik van het studieprogramma verantwoordelijk is en hoe en door wie de kwaliteitscontrole gebeurt. Het formuleren en stroomlijnen van kwaliteitscriteria voor topsportscholen, eventueel gevat in een afdwingbaar kader, kan de verschillende partners aanzetten om, met respect voor elkaars eigenheid, samen te werken aan de kwaliteitsontwikkeling van de topsportscholen.

Uit ons onderzoek blijkt dat het landschap van topsportscholen versplinterd is, in die mate dat een vorm van herstructurering zich opdringt. Scholen liggen soms dicht bij elkaar en bieden vaak een beperkt aantal studierichtingen en onderwijsniveaus aan, waardoor het aantrekken en aan boord houden van getalenteerde jonge sporters niet altijd evident is. Het is aangewezen om toe te werken naar een beperkt aantal topsportscholen met een breed aanbod voor elk leerlingenprofiel. Topsportleerlingen die hun statuut verliezen, kunnen op die manier ook vlotter hun weg verderzetten in het regulier onderwijs. Voor de dubbele finaliteit en arbeidsmarktfinaliteit zien we hier een extra uitdaging. De richtingen daar focussen exclusief op topsport en integreren geen ander domein, wat de uitstroommogelijkheden beperkt voor leerlingen die hun statuut verliezen.

Een herstructurering kan topsportscholen meer stabiliteit bieden. De topsportscholen worden vaak geconfronteerd met sterk wisselende leerlingenaantallen op enkele schooljaren tijd. Dat maakt het niet gemakkelijk om beleid te voeren. De impact van gewijzigde selectiecriteria, de keuzes van uni-sportfederaties of sportclubs wegen in het versplinterde landschap zwaar door.

Uit ons onderzoek blijkt dat sommige scholen aan getalenteerde sporters die geen statuut hebben, toch faciliteiten aanbieden zoals het toelaten van extra afwezigheden. Daarvoor bestaan diverse redenen: een sporttak die niet in het aanbod van de topsportscholen zit, ouders of leerlingen die een oplossing dichtbij huis willen, verzuchtingen van sportclubs... Scholen gebruiken hiervoor administratieve codes die daar strikt genomen niet voor bedoeld zijn. Dat creëert een juridisch-administratieve grijze zone.

Deze verfijning van het kader moet vertrekken vanuit een vertrouwen in de topsportscholen. Dit onderzoek en vorige onderzoeken brachten geen alarmerende vaststellingen aan het licht over de onderwijskwaliteit en de betrokkenheid en motivatie van de scholen is groot.

6.4 Versterk de ondersteuning van de topsportscholen

Met enkele kleine ingrepen kan de ondersteuning van de topsportscholen doelgericht versterkt worden.

Er is nood aan een duidelijke liaison met een uitgesproken mandaat, tussen sport en onderwijs op Vlaams niveau. Nu is er ondersteuning vanuit beide domeinen, maar zowel voor onderwijs en sport, als voor de scholen zou het interessant zijn mocht er structureel en breed inhoudelijk overleg ingepland worden om de brug te slaan. Binnen de scholen is dit de rol van de topsportschoolcoördinator. Die vervullen met overgave en een groot hart voor de topsportleerlingen de draaischijffunctie. In de praktijk zien we dat door de uitgebreidheid van hun takenpakket en de weinige ondersteuning die ze vooral in de grotere topsportscholen krijgen, ze te weinig op het terrein komen om zo het topsportluik en de topsporttrainers aan te sturen.

De topsportscholen ontmoeten elkaar reeds in werkgroepen maar het initiatief rond digitalisering toont aan dat dat geen onverdeeld succes is. De verschillende context van de scholen staat gelijkgerichtheid in de weg. Een herstructurering kan ook op dat vlak als een katalysator werken. Voorts zien we een nood aan gezamenlijke professionalisering voor trainers, leraren en directies, gericht op de eigenheid en typische context van de topsportscholen en met aandacht voor zowel het sportieve als de algemene vorming.

Zowel voor het onderwijskundig luik als voor het topsportluik gaan de scholen aan de slag met data. De nieuwe datawijzer van de onderwijsinspectie biedt de topsportscholen extra mogelijkheden om hun beleid te analyseren en vorm te geven. Het koppelen van deze dataset aan de gegevens van Sport Vlaanderen zal toelaten om nog diepgaander analyses te maken over de in- en uitstroom en de leerlingenbewegingen naar en van de topsportscholen.

De onderwijsinspectie kan meer structureel de topsportstudierichtingen een plaats geven in haar doorlichtingsfocus. Schoolbesturen kunnen zelf doorlichtingseenheden afbakenen waardoor de topsportscholen niet altijd expliciet in beeld komen. Het geringe leerlingenaantal in studierichtingen topsport versterkt dat nog. Een thema-onderzoek zoals nu gevoerd is, heeft echter een andere focus dan een doorlichting. Integratie in de doorlichtingen laat ook toe om met meer regelmaat data te verzamelen in functie van macrorapportage.

6.5 Implementeer de algemene ontwikkelingen binnen het secundair onderwijs in de werking van de topsportscholen

Processen zoals de modernisering van het secundair onderwijs, de vernieuwde eindtermen of de hervorming van de internaten zorgen voor kansen en uitdagingen die de topsportscholen, de unisportfederaties en de onderwijsverstrekkers met een open en constructieve geest kunnen aangrijpen om de kwaliteit van de topsportscholen verder te ontwikkelen.

Via de curriculumdossiers kunnen de onderwijsverstrekkers en de federaties samenwerken aan een afgestemd en transparant aanbod van doelen in de gehele vorming van de topsportleerlingen. Hoewel de modernisering het minimale aantal uren basisvorming loslaat, pleiten we ervoor om in lijn met het huidige convenant afspraken te maken over het aantal uren basisvorming, specifieke vorming en topsport. De scholen zouden tevens flexibeler kunnen inspelen op de nood aan een breder aanbod

van studierichtingen, zodat leerlingen toegang hebben tot een ruime waaier van studierichtingen, ongeacht de sporttak waarin ze actief zijn.

De nakende hervorming van de regelgeving voor de internaten en het uitwerken van een toezichtskader internaatskwaliteit vormen een goede aanleiding om met de topsportscholen na te denken over een kwaliteitsvolle samenwerking met de internaten, op maat van het specifieke publiek van topsporters.

3 Lijst met tabellen en figuren

1.1 Lijst met tabellen

Tabel 1: Koppeling van de kwaliteitsverwachtingen uit het OK aan de zes deelonderzoeksvragen.

Tabel 2: Structuuronderdelen met een component topsport in het gemoderniseerde secundair onderwijs (bron: www.kwalificatiesencurriculum.be/studieaanbod-secundair-onderwijs).

Tabel 3: Overzicht van het aantal toegekende topsportstatuten, 2017-2022 (bron: <https://www.sport.vlaanderen/kennisplatform/thema-sportbeleid/db-cijferboek-sport-vlaanderen/>).

Tabel 4: Overzicht van de toegekende topsportstatuten per sporttak in en buiten de topsportscholen in het secundair onderwijs in het schooljaar 2021-2022 (bron: <https://www.sport.vlaanderen/kennisplatform/thema-sportbeleid/db-cijferboek-sport-vlaanderen/>).

Tabel 5: Overzicht gewettigde afwezigheden in functie van het topsportstatuut in het secundair onderwijs (topsportscholen en regulier onderwijs) (bron: <https://www.sport.vlaanderen/kennisplatform/thema-sportbeleid/db-cijferboek-sport-vlaanderen/>).

Tabel 6: Overzicht van de leerlingenpopulatie per studierichting en per topsportschool, absolute en relatieve cijfers. Richtingen met een sterretje worden uitgedoofd in de modernisering secundair onderwijs. Richtingen met twee sterretjes werden in het schooljaar 2021-2022 voor het eerst ingericht in het derde jaar (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

Tabel 7: Overzicht van het aantal respondenten ouders, topsportleerlingen en topsporttrainers op de onlinebevraging voor de zeven topsportscholenscholen.

Tabel 8: Overzicht van het aantal respondenten (ouders en topsportleerlingen) en aantal ingeschreven topsportleerlingen per graad en per onderwijsniveau.

Tabel 9: Overzicht van het aantal respondenten ouders en leerlingen (totaal aantal leerlingen/sport voor de zeven topsportscholen).

Tabel 10: Overzicht van het topsportscholenslandschap, schooljaar 2021-2022 (bronnen: datawijzer topsport onderwijsinspectie, data-onderwijs.vlaanderen, plaatsbezoeken VOI). I, II en III betekent eerste, tweede en derde graad.

Tabel 11: Uitstroom van topsportleerlingen, totalen voor alle topsportscholen per leerjaar in de tweede en derde graad secundair onderwijs, 2016 tot 2021 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie). De tabel geeft de cijfers weer van twee cohortes leerlingen (een startend in 2016; lichtgrijs en een startend in 2017; donkergrijs) die we volgen over vier jaar (resp. tot 2020 en 2021). De cijfers geven enkel de uitstroom weer uit de cohorte.

1.2 Lijst met figuren

Figuur 1: Dashboard van de datawijzer topsport Onderwijsinspectie, 2022.

Figuur 2: Overzicht van het aantal topsportleerlingen per graad, schooljaren 2016-2017 tot 2021-2022 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

Figuur 3: Overzicht aantal topsportleerlingen per topsportschool, (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

Figuur 4: Evolutie van de 4 parameters van de onderwijs kansarmoede-indicator van leerlingen van de topsportscholen en Vlaamse scholen tijdens de schooljaren 2016-2017 tot 2019-2020 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

Figuur 5: Vergelijking van de gemiddelde percentages voor schoolse achterstand, normale vordering en met schoolse voorsprong tussen de topsportschoolleerlingen en Vlaamse leerlingen tijdens de periode 2016-2022 (bron: datawijzer topsport onderwijsinspectie).

4 Bijlagen

4.1 Bijlage 1: Bevestigingen voor topsportleerlingen, ouders en topsporttrainers

4.1.1 Bevestiging voor topsportleerlingen

Beste leerling

Binnenkort bezoeken enkele onderwijsinspecteurs jouw topsportschool.

We willen graag meer te weten komen over de werking van de school en het internaat.

We willen daarbij zeker jouw stem horen. Daarom stellen we alle topsportleerlingen enkele vragen.

Je kan geen foute antwoorden geven. Het gaat over je eigen mening. De informatie die je ons bezorgt, geven we niet door aan iemand anders.

Er zijn vijf delen. De eerste drie delen gaan over de school, het vierde deel gaat over het internaat. In het laatste deel kan je nog elementen noteren die je graag kwijt wil.

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 20 minuten. Bij de meeste vragen kan je jouw antwoord extra toelichten.

Alvast heel erg bedankt voor je medewerking!

Deel 1: profiel

Ik volg les in de

- 2de graad aso/doorstroomfinaliteit
- 2de graad tso/dubbele finaliteit
- 2de graad bso/arbeidsmarktfinaliteit
- 3de graad aso
- 3de graad tso
- 3de graad bso

##VRAAG 2

Ik ben dit schooljaar nieuw in de topsportschool.

- ja
- neen

##VRAAG 3

Mijn topsport is:

- atletiek
- basketbal
- badminton
- golf
- gymnastiek
- judo

- kunstschaatsen
- snowboard
- schermen
- tafeltennis
- taekwando
- tennis
- turnen
- voetbal
- volleybal
- wielrennen
- zwemmen

Deel 2: het onderwijs dat je krijgt

##VRAAG 4

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over het onderwijs op de school?

De combinatie van onderwijs- en topsportactiviteiten is haalbaar voor mij.

De combinatie van onderwijs- en topsportactiviteiten is goed georganiseerd.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 5

Hoe tevreden ben je over de volgende onderwijsactiviteiten die je krijgt op school?

Lessen in de klas

Online lessen

Zelfstudie

Toelichting

- helemaal tevreden
- eerder tevreden
- eerder niet tevreden
- niet tevreden
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 6

Ik ben het afgelopen schooljaar langer dan één week afwezig geweest omwille van de topsport (voor een stage bijvoorbeeld).

- ja
- neen

##VRAAG 7

Wanneer ik langer dan één week afwezig ben omwille van de topsport (bijvoorbeeld voor een stage)

...

- ... geeft de school duidelijk aan welke leerstof ik moet verwerken.
- ... laat het leermateriaal mij toe om de leerstof vlot bij te houden.
- ... helpt het elektronisch leerplatform (vb. Smartschool) mij om de leerstof vlot bij te houden.
- ... zijn de leraren vanop afstand bereikbaar om vragen te beantwoorden.
- ... geven de leraren feedback over mijn leerproces.

- ja
- eerder wel
- eerder niet
- niet
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 8

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over het onderwijs op de school?

Ik kan mee bepalen wanneer ik een evaluatie (toets, examen ...) afleg.

Ik heb enkele lesuren waarin ik via begeleide zelfstudie leerstof kan verwerken.

- helemaal tevreden
- eerder tevreden
- eerder niet tevreden
- niet tevreden
- ik weet het niet

Toelichting

Deel 3: de ondersteuning en begeleiding die je krijgt op school

##VRAAG 9

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over de school?

De school helpt me om na te denken over mijn studiekeuze.

De school helpt me om na te denken over mijn topsportcarrière.

De school geeft mij informatie over hoe mijn schoolloopbaan verder kan lopen mocht ik mijn topsportstatuut niet behouden.

De leraren geven mij ondersteuning, advies of tips over mijn studiemethode, zodat ik de leerstof vlot kan verwerken.

De school houdt rekening met de fysieke en/of mentale belasting die mijn topsport met zich meebrengt.

Ik kan indien nodig problemen, vragen of bezorgdheden aankaarten op school.

De school betreft de topsportleerlingen bij beslissingen die op hen van toepassing zijn.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 10

Ik zit op internaat.

- ja
- neen

Deel 4: het internaat

##VRAAG 11

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over het internaat?

Het internaat creëert goede omstandigheden waarin ik mijn schoolwerk kan maken.

Het internaat voorziet in de studietijd die ik nodig heb.

Het internaat begeleidt mij bij het studeren.

Het internaat geeft mij feedback op mijn houding en gedrag.

Ik kan indien nodig problemen, vragen of bezorgdheden aankaarten op het internaat.

Het internaat betreft de topsportleerlingen bij beslissingen die op hen van toepassing zijn.

Het internaat betreft de leerlingen bij het opstellen van leefregels.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 12

Het internaat houdt rekening met ...

mijn voedingsnoden

mijn nood aan rust

mijn trainingsuren

mijn afwezigheden

mijn mentaal welbevinden

- ja
- eerder wel
- eerder niet
- niet
- ik weet het niet

Toelichting

Deel 5: slot

##VRAAG 13

Wil je nog iets kwijt over de school of het internaat dat niet in deze bevraging aan bod is gekomen?

(open antwoord)

##VRAAG 14

Wil je nog iets kwijt over deze bevraging?

(open antwoord)

#SLOT

Heel erg bedankt voor jouw medewerking!

4.1.2 Bevraging voor ouders

Beste ouders

Binnenkort bezoeken enkele onderwijsinspecteurs de topsportschool van jouw kind (of kinderen). Binnen het thema-onderzoek topsport onderzoeken we in welke mate de topsportscholen de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters ondersteunen.

Om dit onderzoek voor te bereiden, geven we de gelegenheid aan alle ouders om hun mening te geven over de werking van de topsportschool en het internaat.

De informatie die je ons bezorgt, is strikt vertrouwelijk. Ze helpt ons om het onderzoek voor te bereiden, de school feedback te geven en om een overkoepelend rapport te schrijven.

Er zijn vijf delen. De eerste drie delen gaan over de school, het vierde deel gaat over het internaat. In het laatste deel kan je nog elementen noteren die je graag kwijt wil.

Opgelet: indien je meerdere kinderen hebt in deze school, maak dan vooraf een keuze voor welk kind je de vragenlijst invult. (Dat kan dus slechts één keer.)

Bij de meeste vragen kan je jouw antwoord extra toelichten. De bevraging neemt ongeveer 20 minuten in beslag.

Heel erg bedankt voor jouw medewerking!

Deel 1: profiel

#TELKENS 1

Mijn kind is sinds dit schooljaar nieuw in de studierichting topsport.

- ja
- neen

##VRAAG 2

Mijn kind volgt les in de

- 2de graad aso/doorstroomfinaliteit
- 2de graad tso/dubbele finaliteit
- 2de graad bso/arbeidsmarktfinaliteit
- 3de graad aso
- 3de graad tso
- 3de graad bso

##VRAAG 3

De topsport van mijn kind is:

- atletiek
- basketbal
- badminton
- golf
- gymnastiek
- judo
- kunstschaatsen
- snowboard
- schermen

- tafeltennis
- taekwondo
- tennis
- voetbal
- volleybal
- wielrennen
- zwemmen

Deel 2: het onderwijs dat jouw kind krijgt

#Vragen verschijnen onder elkaar in matrix, zelfde antwoordcategorieën, #TELKENS 1
ANTWOORDMOGELIJKHEID

##VRAAG 4

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over de school?

De combinatie van onderwijs- en topsportactiviteiten is goed georganiseerd voor mijn kind.

De combinatie van onderwijs- en topsportactiviteiten is haalbaar voor mijn kind.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 5

Hoe tevreden ben je over de volgende onderwijsactiviteiten die jouw kind krijgt in de topsportschool?

Lessen in de klas

Online lessen

Zelfstudie

- helemaal tevreden
- eerder tevreden
- eerder niet tevreden
- niet tevreden
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 6

Mijn kind is het afgelopen schooljaar langer dan één week afwezig geweest omwille van de topsport (voor een stage bijvoorbeeld).

- ja
- neen

##VRAAG 7

Wanneer mijn kind langer dan één week afwezig is omwille van de topsport (bijvoorbeeld voor een stage) ...

... geeft de school duidelijk aan welke leerstof mijn kind moet verwerken.

... laat het leermateriaal mijn kind toe om de leerstof vlot bij te houden.

... helpt het elektronisch leerplatform (vb. Smartschool) mijn kind om de leerstof vlot bij te houden.

... zijn de leraren vanop afstand bereikbaar om vragen te beantwoorden.

... geven de leraren feedback over het leerproces van mijn kind.

- ja
- eerder wel
- eerder niet
- niet
- ik weet het niet

Toelichting

Deel 3: de ondersteuning en begeleiding die jouw kind krijgt op school

##VRAAG 8

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over de school?

De school helpt mijn kind om na te denken over zijn of haar studiekeuze.

De school helpt mijn kind om na te denken over zijn of haar topsportcarrière.

De school geeft mijn kind informatie over hoe zijn of haar schoolloopbaan verder kan lopen mocht mijn kind het topsportstatuut niet behouden.

De school geeft mijn kind de ondersteuning die het nodig heeft om te kunnen leren.

De school houdt rekening met de fysieke en/of mentale belasting die de topsport met zich meebrengt voor mijn kind.

Ik kan indien nodig problemen, vragen of bezorgdheden aankaarten op school.

De school informeert mij over de vorderingen van mijn kind.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 9

Mijn kind zit op internaat.

- ja
- neen

Deel 4: het internaat

##VRAAG 10

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over het internaat?

Het internaat creëert goede omstandigheden waarin mijn kind zijn of haar schoolwerk kan maken.

Het internaat voorziet in de studietijd die mijn kind nodig heeft.

Het internaat begeleidt mijn kind bij het studeren.

Het internaat informeert mij over het gedrag van mijn kind.

Ik kan indien nodig problemen, vragen of bezorgdheden aankaarten op het internaat.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 11

Het internaat houdt rekening met ...
de voedingsnoden van mijn kind
de nood aan rust van mijn kind
de trainingsuren van mijn kind
afwezigheden van mijn kind
het mentaal welbevinden van mijn kind

- ja
- eerder wel
- eerder niet
- niet
- ik weet het niet

Toelichting

Deel 5: slot

##VRAAG 12

Wil je nog iets kwijt over de school of het internaat dat niet in deze bevraging aan bod is gekomen?
(open antwoord)

##VRAAG 13

Wil je nog iets kwijt over deze bevraging?
(open antwoord)

#SLOT

Heel erg bedankt voor jouw medewerking!

4.1.3 Bevraging voor topsporttrainers

Beste trainer

Binnenkort bezoeken enkele onderwijsinspecteurs de topsportschool waar jij lesgeeft.

Binnen het thema-onderzoek topsport onderzoeken we in welke mate de topsportscholen de volledige ontplooiing van getalenteerde sporters ondersteunen.

Om dit onderzoek voor te bereiden, geven we de gelegenheid aan alle topsporttrainers om vooraf een onlinebevraging in te vullen over de werking van de topsportschool en het internaat.

De informatie die je ons bezorgt, wordt anoniem verwerkt. Het beleidsteam van de school en de sportfederaties krijgen dus geen individuele antwoorden te zien.

Het geheel van de bevragingen helpt ons om het onderzoek voor te bereiden, de school feedback te geven en om een overkoepelend rapport te schrijven.

Er zijn vijf delen. De eerste drie delen gaan over de school, het vierde deel gaat over het internaat. In het laatste deel kan je nog elementen noteren die je graag kwijt wil.

Bij de meeste vragen kan je jouw antwoord extra toelichten.

De bevraging neemt ongeveer 20 minuten in beslag.

Heel erg bedankt voor jouw medewerking.

Deel 1: Profiel

##Vraag 1

Ik heb

- een voltijdse betrekking in de topsportschool
- meer dan de helft van een voltijdse betrekking in de topsportschool
- minder dan de helft van een voltijdse betrekking in de topsportschool

##Vraag 2

Ik geef training aan de topsportschool in de

- eerste graad
- tweede graad
- derde graad

##Vraag 3

Ik geef training in:

- atletiek
- basketbal
- badminton
- golf
- gymnastiek
- judo
- kunstschaatsen
- snowboard
- schermen
- tafeltennis
- taekwondo
- tennis
- voetbal
- volleybal
- wielrennen
- zwemmen

##Vraag 4

Heb je de laatste 5 schooljaren professionalisering (vb. opleiding) gevolgd in functie van jouw opdracht in de topsportschool?

- regelmatig (jaarlijks)
- af en toe
- nooit

Toelichting

##Vraag 5

Word je betrokken bij beleidsbeslissingen over de organisatie van de topsportschool (binnen jouw sporttak en/of met de topsportschool zelf)?

- regelmatig
- af en toe

nooit
Toelichting

##Vraag 6

Denk je dat jouw didactische aanpak in jouw sporttak verschilt van de didactische aanpak in andere sporttakken?

- ja, zeer sterk
- ja, maar niet zo sterk
- neen, slechts een beetje
- neen, helemaal niet
- ik heb geen zicht op de aanpak van andere sporttakken

Toelichting

##Vraag 7

Zijn er afspraken gemaakt binnen jouw sporttak over de volgende aspecten van de ondersteuning van de topsportleerlingen?

De mentale en fysieke belasting door de topsport

Studiekeuze

Oriëntering bij verlies van het topsportstatuut

Individuele onderwijsnoden

- ja
- eerder wel
- eerder niet
- niet

Toelichting (open antwoord)

Deel 2: het onderwijs dat jouw topsportleerlingen krijgen

##Vraag 8

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over de school?

De school organiseert de combinatie van onderwijs- en topsportactiviteiten goed voor mijn topsportleerlingen.

De federatie organiseert de combinatie van onderwijs- en topsportactiviteiten goed voor mijn topsportleerlingen.

De combinatie van onderwijs- en topsportactiviteiten is haalbaar voor mijn topsportleerlingen.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

Vraag 9

Hoe tevreden denk je dat jouw topsportleerlingen zijn over de volgende onderwijsactiviteiten in de topsportschool?

Lessen in de klas

Online lessen

Zelfstudie

- helemaal tevreden
- eerder tevreden
- eerder niet tevreden
- niet tevreden
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 10

Mijn topsportleerlingen zijn het afgelopen schooljaar langer dan één week afwezig geweest omwille van de topsport (voor een stage bijvoorbeeld).

- ja
- neen

##Vraag 11

Wanneer mijn topsportleerlingen langer dan één week afwezig zijn omwille van de topsport (bijvoorbeeld voor een stage) ...

... geeft de school duidelijk aan welke leerstof ze moeten verwerken.

... laat het leermateriaal hen toe om de leerstof vlot bij te houden.

... helpt het elektronisch leerplatform (vb. Smartschool) hen om de leerstof vlot bij te houden.

... zijn de leraren vanop afstand bereikbaar om vragen te beantwoorden.

... geven de leraren hen feedback over hun leerproces.

- ja
- eerder wel
- eerder niet
- niet
- ik weet het niet

Toelichting

##vraag 12

Mijn topsportleerlingen gaan hier graag naar school

- o ja
- o eerder wel
- o eerder niet
- o neen
- o ik weet het niet

Toelichting

Deel 3: de ondersteuning en begeleiding die mijn topsportleerlingen krijgen op school

##Vraag 13

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over de school?

De school helpt mijn kind om na te denken over zijn of haar studiekeuze.

De school helpt mijn kind om na te denken over zijn of haar topsportcarrière.

De school geeft mijn kind informatie over hoe zijn of haar schoolloopbaan verder kan lopen mocht mijn kind het topsportstatuut niet behouden.

De school geeft mijn kind de ondersteuning die het nodig heeft om te kunnen leren.

De school houdt rekening met de fysieke en/of mentale belasting die de topsport met zich meebrengt voor mijn kind.

Ik kan indien nodig problemen, vragen of bezorgdheden aankaarten op school.

De school informeert mij over de schoolse vorderingen van uw kind.

De school informeert bij mij/de federatie naar de sportieve vorderingen van mijn topsportleerlingen.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

##VRAAG 14

Mijn kind zit op internaat.

- ja
- neen

Deel 4: Internaat

##Vraag 15

In welke mate ga je akkoord met onderstaande stellingen over het internaat?

Het internaat creëert goede omstandigheden waarin mijn topsportleerlingen hun schoolwerk kunnen maken.

Het internaat voorziet in de studietijd die mijn topsportleerlingen nodig hebben.

Het internaat begeleidt mijn topsportleerlingen bij het studeren.

Het internaat informeert mij over het gedrag van mijn topsportleerlingen.

Ik kan indien nodig problemen, vragen of bezorgdheden aankaarten op het internaat.

- helemaal akkoord
- eerder wel akkoord
- eerder niet akkoord
- niet akkoord
- ik weet het niet

Toelichting

##Vraag 16

Het internaat houdt rekening met:

de voedingsnoden van mijn topsportleerlingen

de nood aan rust van mijn topsportleerlingen

de trainingsuren van mijn topsportleerlingen

afwezigheden van mijn topsportleerlingen

het mentaal welbevinden van mijn topsportleerlingen

- ja
- eerder wel
- eerder niet
- niet
- ik weet het niet

Toelichting

##Vraag 17

Communiqueer jij met het internaat over de ondersteuning van de topsportleerlingen?

- regelmatig
- af en toe
- nooit

Toelichting

##Vraag 18

Mijn topsportleerlingen verblijven graag op het internaat.

- ja
- eerder wel
- eerder niet
- neen
- weet ik niet

Deel 5: slot

##Vraag 19:

Wil je nog iets kwijt over de school of het internaat dat niet in deze bevraging aan bod is gekomen?
open tekstvak (suggestie om aantal karakters van het tekstvak te beperken)

##Vraag 20:

Wil je nog iets kwijt over deze bevraging?
open tekstvak (suggestie om aantal karakters van het tekstvak te beperken)

#SLOTTEKST

Heel erg bedankt voor jouw medewerking.

4.2 Bijlage 2: Voorbeeld van een weekplanning

WEEKPLANNING THEMA-ONDERZOEK TOPSPORTSCHOLEN

School:

Datum:

TEAM:

GESPREKKEN	TIJDSTIP	DUUR	LOCATIE	GESPREKSPARTNERS SCHOOLTEAM	GESPREKSPARTNERS VOI
DAG 1:					
AANKOMST TEAM+ KENNISMAKING	8u30-9u00		Inspectielokaal		
GESPREK TOPSPORTBELEID OP DE SCHOOL	9u30-11u00	90		Beleidsteam (incl. topsportschoolcoördinator en internaatsbeheerder) Naam + functie:	Volledig team
TEAMOVERLEG + LUNCH	12u00-13u00		Inspectielokaal	/	/
STARTGESPREK MET LERAREN VAK 1 IN DE POOL TOPSPORT	Tussen 13u00 en 16u00 ifv lesobservaties	90		Leraren in de focus Naam:	(1)
STARTGESPREK MET LERAREN VAK 2 IN DE POOL TOPSPORT	Tussen 13u00 en 16u00 ifv lesobservaties	90		Leraren in de focus Naam:	(1)
STARTGESPREK MET LERAREN VAK 3 IN DE POOL TOPSPORT	Tussen 13u00 en 16u00 ifv lesobservaties	90		Leraren in de focus Naam:	(1)

STARTGESPREK MET LERAREN VAK 4 IN DE POOL TOPSPORT	<i>Tussen 13u00 en 16u00 ifv lesobservaties</i>	90		Leraren in de focus Naam:	(1)
STARTGESPREK MET LERAREN VAK 5 IN DE POOL TOPSPORT	<i>Tussen 13u00 en 16u00 ifv lesobservaties</i>	90		Leraren in de focus Naam:	(1)
GESPREK MET TOPSPORTTRAINERS	<i>13u00-14u30</i>	90		Afvaardiging topsporttrainers van de verschillende unisportfederaties Naam + sport:	(2)
GESPREK OVER DE DRAAISCHIJFFUNCTIE VAN DE TOPSPORTSCHOOL-COÖRDINATOR	<i>15u00-16u00</i>	60		Topsportschoolcoördinator Naam:	(2)
OBSERVATIE TOPSPORTTRAINING NA SCHOOLUREN	<i>16u00-17u00</i>	60		/	(2)
OBSERVATIE TOPSPORTTRAINING	<i>8u00- 10u00</i>	120		/	(2)
GESPREK OVER DE BEGELEIDNG VAN DE TOPSPORTLEERLINGEN + LLNVOLGSYSTEEM	<i>In overleg te roosteren op dinsdagvoormiddag ifv lesobservaties</i>	60		Relevante gesprekspartners Namen + functie:	(2)
LUNCH + TEAMOVERLEG	<i>12u00-13u00</i>		Inspectielokaal	/	
GESPREK OVER DE TOPSPORTWERKING OP DE SCHOOL	<i>13u30-14u30</i>	60		Topsportcoördinatoren van de verschillende unisportfederaties Namen + sport:	(2)

GESPREK OVER DE TOPSPORTWERKING OP HET INTERNAAT + EVENTUEEL RONDELEIDING OP HET INTERNAAT	<i>15u00-17u00</i>	120		Internataatsbeheerder Naam:	(2)
DAG 3:					
SLOTGESPREK MET LERAREN VAK 1 IN DE POOL TOPSPORT	<i>Tussen 9u30 en 12u00 ifv lesobservaties</i>	60		Leraren in de focus	(1)
SLOTGESPREK MET LERAREN VAK 2 IN DE POOL TOPSPORT	<i>Tussen 9u30 en 12u00 ifv lesobservaties</i>	60		Leraren in de focus	(1)
SLOTGESPREK MET LERAREN VAK 3 IN DE POOL TOPSPORT	<i>Tussen 9u30 en 12u00 ifv lesobservaties</i>	60		Leraren in de focus	(1)
SLOTGESPREK MET LERAREN VAK 4 IN DE POOL TOPSPORT	<i>Tussen 9u30 en 12u00 ifv lesobservaties</i>	60		Leraren in de focus	(1)
SLOTGESPREK MET DE LERAREN VAK 5 IN DE POOL TOPSPORT	<i>Tussen 9u30 en 12u00 ifv lesobservaties</i>	60		Leraren in de focus	(1)
LUNCH	<i>12u00- 13u00</i>			/	

TEAMOVERLEG	<i>13u00-14u00</i>	60		/	Volledig team
SLOTGESPREK MET BELEIDSTEAM EN TOPSPORTSCHOOLCOÖRDI NATOR	<i>14u00-15u00</i>	60		Beleidsteam (incl. tosportschoolcoördinator + internaatsbeheerder)	Volledig team

4.3 Bijlage 3: Lijst met te bezorgen informatie

Te bezorgen informatie voor het thema-onderzoek Topsport

Onderstaande lijst met te bezorgen informatie geeft een waardevolle input bij het thema-onderzoek 'Topsport'. De school kan de informatie op papier of elektronisch ter beschikking stellen. Informatie die enkel elektronisch beschikbaar is, is minstens een evenwaardig alternatief voor papier. Wij vragen uitdrukkelijk om alleen bestaande en functionele informatie aan te reiken en om geen nieuwe documenten aan te maken.

Indien de school ervoor kiest om bepaalde informatie aan te reiken via het communicatieplatform van de school, vragen wij een login en een wachtwoord per inspecteur. Informatie die niet zinvol is voor het onderzoek, maakt u het best ontoegankelijk. Indien schoolinterne codes of afkortingen gehanteerd worden (bijv. voor het benoemen van klasgroepen), gelieve dan een verklarende lijst aan te reiken.

De school bezorgt een eerste gedeelte van de gevraagde informatie een week voorafgaand aan het onderzoek, en een tweede gedeelte vanaf het begin van de eerste onderzoeksdag, volgens onderstaand overzicht. De school legt de informatie die zij op papier aanreikt op overzichtelijke wijze klaar in het werklokaal. De elektronische informatie is vlot te vinden en gemakkelijk te raadplegen.

Een week voorafgaand aan het thema-onderzoek

- Organogram waarin de positie van de pool Topsport goed zichtbaar is binnen het geheel van de school
- Organogram van de pool Topsport (indien beschikbaar)
- Schoolreglement van het schooljaar 2021-2022
- Informatiebrochure(s) van het schooljaar 2021-2022
- Professionaliseringsplan, inclusief een overzicht van de gevolgde nascholingen van alle teamleden in de pool Topsport van de voorbije twee schooljaren
- Overzicht overlegstructuren binnen de pool Topsport
  - o Samenstelling stuurgroep topsport van de school
  - o Verslagen van de laatste 2 schooljaren van alle overlegmomenten waar de pool Topsport aan bod komt
- Informatie over het aantal dagen besteed aan summatieve evaluatie tijdens het vorige schooljaar in de pool Topsport
- Overzicht van het aantal halve lesdagen afwezigheden van de topsportleerlingen tweede en derde graad van de afgelopen 2 jaar in functie van topsportactiviteiten
- Organisatie van de lestijden algemene vorming (20u) voor alle leerlingen topsport tweede en derde graad
  - o Graag duidelijk aangeven voor welke vakken en hoeveel uur er reductie is
- Organisatie van de lestijden Topsport (12u) voor alle leerlingen topsport tweede en derde graad
  - o Graag duidelijk aangeven voor welke topsportleerlingen er in bijkomende trainingsmomenten voorzien is in de week van het onderzoek
- Informatie over het internaat

- Samenwerking met welk internaat?
  - Aantal internen?
  - Aantal internen met een topsportstatuut?
- Overzicht van de toekenning uren-leraar i.f.v. topsportstatuten van de voorbije twee schooljaren voor de tweede en derde graad

Klaar te leggen tijdens het onderzoek of online ter beschikking te stellen op de eerste dag van het plaatsbezoek

- De gehandtekende specifieke topsportconvenanten per topsportfederatie
- Toegang tot het leerlingvolgsysteem
- Studiebekrachtiging:
  - o Een overzicht per lesgroep in de pool topsport van de leerlingenresultaten en trimestertotalen voor elk vak (vorig schooljaar) in de tweede en derde graad
  - o Een overzicht van de B- & C-attesten (vorig schooljaar)
  - o De notulen en processen-verbaal van de delibererende klassenraad
  - o De uitgestelde beslissingen per vak (vorig schooljaar).
- Van 2 leerlingen per lesgroep uit de pool topsport tweede en derde graad:
  - o De agenda (digitaal of op papier) van vorig schooljaar
  - o De rapporten van vorig schooljaar
  - o Het cursusmateriaal, leerlingennotities en leer- en werkboeken van vorig schooljaar en de evaluaties (taken, toetsen, examens, werk- stukken, gip ...) van vorig schooljaar, bij voorkeur chronologisch geordend (voor graadklassen: van de laatste twee schooljaren) en de scores:
    - o **SCHRAPPEN WAT NIET VAN TOEPASSING IS**
      - voor wiskunde
      - voor moderne vreemde talen en/of Nederlands
      - voor PAV
      - voor natuurwetenschappen, chemie, biologie, fysica
      - voor geschiedenis
      - voor topsport
      - van de gip
      - van de onderzoekscompetenties

3.1 Bijlage 4: Belangrijkste mijlpalen in de evolutie van de topsportscholen

25 maart 1998	Ondertekening eerste topsportconvenant
1 september 1998	Start van de eerste Vlaamse topsportscholen
1999	De onderwijsinspectie rapporteert in haar Onderwijsspiegel over de topsportscholen.
2001	Evaluatie van het opzet en de werking van topsportscholen in Vlaanderen door het Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid, in opdracht van het BLOSO.
25 juni 2004	Update van het globaal en bijzonder topsportconvenant met uitbreiding van het aanbod aan topsportstudierichtingen: Moderne talen-topsport en Wiskunde-topsport in de 3 ^{de} graad aso; Handel-topsport in de 2 ^{de} en 3 ^{de} graad tso; de basisoptie Topsport in de 1 ^{ste} graad.
2005	De onderwijsinspectie analyseert de knelpunten in de conceptnota 'Topsport en studie'.
25 april 2005	Addendum bij het topsportconvenant over het aanstellen van één voltijdse topsportschoolcoördinator per topsportschool.
10 maart 2006	De Vlaamse Regering legt decretale eindtermen topsport vast voor aso en tso. De betrokken onderwijsverstrekkers dienen nieuwe leerplannen in voor de 2 ^{de} en 3 ^{de} graad aso en tso.
1 september 2007	Elke topsportschool krijgt punten toegekend om een topsportschoolcoördinator aan te stellen. Het aantal topsportscholen in Vlaanderen wordt gereduceerd van acht naar zes: één in elke provincie (Antwerpen, Brugge, Gent, Hasselt, Leuven) en één in de brede rand rond Brussel (Vilvoorde).
8 mei 2008	Advies van de Raad van het Secundair Onderwijs van de VLOR over het voorstel van nieuwe studierichtingen.
1 september 2009	Afbouw van de studierichting tso Handel-topsport, start van de studierichtingen bso Topsport-sportinitiatie (2 ^{de} en 3 ^{de} graad) en bso Topsport-sportbegeleider (3 ^{de} leerjaar van de 3 ^{de} graad)
1 juni 2010	Update van het globaal en bijzonder topsportconvenant
2010	Sport Vlaanderen evalueert het sportief luik van de topsportscholen.
2011	De onderwijsinspectie publiceert het eindrapport "De schoolse vorming in de Vlaamse topsportscholen. Screening door de onderwijsinspectie."
2014	Sport Vlaanderen start met de jaarlijkse publicatie van statistieken inzake instroom, doorstroom en uitstroom van leerlingen-topsporters in de Vlaamse topsportscholen.
2016	Sport Vlaanderen evalueert het sportief luik van de topsportscholen in opvolging van het Topsportactieplan Vlaanderen III (2013-2016).
1 juni 2019	Nieuwe update van het globaal en bijzonder topsportconvenant met onder andere het toevoegen van het profiel en model van functiebeschrijving van de topsportschoolcoördinator, voorwaarden en modaliteiten voor het flexibel traject buiten de topsportschool, afstemmen van het studieaanbod op de nieuwe matrix secundair onderwijs.
9 juli 2021	Decretaal wordt het toekennen van een betrekking van topsportschoolcoördinator gekoppeld aan de norm van 25 regelmatige leerlingen op teldatum.